

รายการอ้างอิง

- ก่อ สวัสดิ์พานิชย์และคณะ. การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร,
โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2529.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล, ผศ.ดร. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. ทำไมต้องมีการศึกษาออก
ระบบในปัจจุบัน วารสารครุศาสตร์ (มกราคม – มิถุนายน, 2533) :32, 2533.
- งานวิจัยของสภาพสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หัวข้อเรื่อง "การ
ศึกษาความรู้ของผู้ติดยาเสพติดที่ต่อศาสนา และวิธีการนำศาสนาแก้ปัญหา
เสพติด " 2530.
- เฉลียว บุรีภักดี. การศึกษาระดับอุดมศึกษากับพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารการศึกษา
แห่งชาติ 4. ประจำเดือนสิงหาคม – กันยายน, 2523:7.
- ชูเกียรติ ลีสุวรรณ และ คณะ. การวิเคราะห์ระบบการติดตามผล และประเมินผลโครง-
การรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร,
2531.
- ณรงค์ เทียนส่ง. การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารการศึกษา
แห่งชาติ 4 ประจำเดือนสิงหาคม – กันยายน, 2523: 34-36.
- ทวีป อภิลิทธิ. แนวความคิดใหม่ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร พัฒนา
บริหารศาสตร์, 2528.
- เทียนฉาย ธีระนันท์. การวางแผนและจัดทำโครงการของรัฐและการวิเคราะห์เงินต้นทุนผลได้.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยสาขากิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. (เอกสารอัดสำเนา
ชุดเสริมประสิทธิภาพรัฐวิสาหกิจไทย)
- นิพนธ์ คันธเสวี. คุณภาพชีวิต อ้างในรายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525.
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ กรุงเทพมหานคร, ธรรมสารการพิมพ์, 2527.

- นิตยา คชภักดี. รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง การพัฒนาครอบครัว. หัวข้อ "การดูแลเด็กเล็กในครอบครัว : ภาวะหน้าที่ที่มีคุณค่า" คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2540.
- นิตารัตน์ สิลปเดช. การรับรู้คุณภาพชีวิตและการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนแออัดในเขตธนบุรี. งานวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2538.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. กรมการศึกษานอกโรงเรียน. วารสารครูปริทัศน์, พฤษภาคม, 2522.
- ประกอบ คุณารักษ์. การจัดทำโครงการการประเมินผลเชิงระบบ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารครุศาสตร์ ฉบับที่ 12 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน, 2526 : 2.
- พัชยา สายหนู. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์พิชฌเนศ, 2516.
- ไพโรสรว แดงสะอาด. คุณภาพชีวิตการทำงานของคนประจำเรือ. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์-มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- พิมพ์ใจ ศิริสาคร. ผลของการใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึก ตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง "ชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพ" ของเยาวชนในชุมชนแออัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ภัทรพล มหาพันธ์. ระดับความเข้าใจในการจัดบริการ การศึกษานอกโรงเรียนของผู้บริหารและครูผู้ประสานงานชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

- มานะ ทาแปง. การจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ที่ไม่ได้ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, การศึกษาเฉพาะกรณี
สุขาภิบาล ตำบลสามโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ยศ สันตสมบัติ. จินตนาการสู่ปี 2000 เมืองไทยในความใฝ่ฝันของนักคิดอาวุโส
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2539.
- เย็นใจ เลาหวนิช. การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต วารสารการศึกษาแห่งชาติ 4
(สิงหาคม-กันยายน, 2523) : -13.
- รัตนา พุ่มไพศาล. หลักการจัดและบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- เรณู นุ่มอาชา. ผลของการฝึกสมาธิด้วย “การเจริญสติภาวนาอำไพ-เทคนิค สำหรับ
เด็กปฐมวัย, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2532.
- วัชรินทร์ พิพัฒน์ศรีสวัสดิ์. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด
และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด เกี่ยวกับปัญหาและแนวทาง
การจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วิฑูรย์ ยินดี. การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-ลาว จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. การศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : พีระพัธนา, 2526.
- สุนทร สุนันท์ชัย. การศึกษานอกโรงเรียนเส้นทางที่ไม่สิ้นสุด กรุงเทพมหานคร. อมรินทร์
การพิมพ์, 2529.
- สุภา นวกรรมิก. การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สุพล เลี้ยว่อง. ความคาดหวังในคุณภาพชีวิตของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนเขต

กรุงเทพมหานคร. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-
มหิดล, 2535.

สุนน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

สุรกุล เจนอบรม. เรื่องนำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อรพินท์ วิบูลพันธ์. โลกกว้างทางการศึกษา. สยามรัฐรายวัน ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2522.

อัจฉรา กาญจนมัย. การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-

2394) วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อุ้นตา นพคุณ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร เจริญผลการพิมพ์, 2523.

อุ้นตา นพคุณ. แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่อง

คิดเป็น. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528. (ได้รับการสนับสนุนในการพิมพ์

จาก The Asian and South Pacific Bureau fo Adul + Education)

Knowles S. Malcolm. The Modern Practce of Adult Education: Andragogy Versus

Pedagogy. Association Press. Follett Publishing Company/Chicago, 1970.

เอกสารอื่น ๆ

นิตยสาร "สาวิกา" ฉบับที่ ประจำเดือนกรกฎาคม, 2540.

นิตยสาร "สาวิกา" ฉบับที่ ประจำเดือนพฤษภาคม, 2540.

นิตยสาร "สาวิกา" ฉบับที่ 20 ประจำเดือนกุมภาพันธ์, 2542

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525.

เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "การจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่อยู่ในสภาวะที่ยาก

ลำบาก" คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับองค์การพัฒนาเอกชน

สนับสนุนโดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ UNICEF) วันที่ 25-26

พฤศจิกายน 2536.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ตารางการสัมภาษณ์และสังเกต

ตารางการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการในโครงการของกิจกรรมสร้างโลกโดยผ่านเด็ก

วัน เดือน ปี	บุคคล	สถานที่
3 กรกฎาคม 2540	คุณสมถวิล เมืองพระ	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
3 ตุลาคม 2540	อาจารย์ ปัญญา เสา่น้อย	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์- ธรรมนิมิต
9 ตุลาคม 2540	คุณสุภาพรณี ธารินเจริญ	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต
10 ตุลาคม 2540	คุณสมถวิล เมืองพระ	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
23 ตุลาคม 2540	แม่ครูวิกานดา สุขโรจน์	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์- ธรรมนิมิต
	แม่ครู เอื้อมพร บรรณปัญญา	
25 ตุลาคม 2540	แม่ครู วิกานดา สุขโรจน์	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
	แม่ครู เอื้อมพร บรรณาปัญญา	
26 ตุลาคม 2540	แม่ครู สุขเนตร ปุยสาลี	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
27 ตุลาคม 2540	แม่ชีนิตยา ฟิ่งนิล	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
	แม่ชีกาหลง เทวีสันติกุล	
28 ตุลาคม 2540	แม่ชีอมรรรัตน์ ชัยบุตรดี	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
	แม่ชีสว่าง วัฒนโสภา	
20 เมษายน 2540	คุณสายสัมพันธ์ ปัญญาศิริ	สถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

ตารางแสดงลักษณะแหล่งข้อมูล และ ประเด็นที่สนใจ

ประเภท ข้อมูล	ประเด็นที่สนใจ							
	แหล่ง ข้อมูล	การสร้าง บรรยากาศ	การวางแผน การเรียนรู้	การวิเคราะห์ ความต้องการ	การกำหนด วัตถุประสงค์	การออกแบบ กิจกรรม	การ ดำเนินการ	การประเมิน ผล
บุคคล								
แม่ชี	/	/	/	/	/	/	/	/
เจ้าหน้าที่	/	/	/	/	/	/	/	/
พ่อครู แม่ครู	/	/	/	/	/	/	/	/
ที่ปรึกษา	/	/	/	/	/	/	/	/
โครงการ								
นักสังคม สงเคราะห์	/	/	/	/	/	/	/	/
ผู้ร่วมโครงการ			/				/	/
สถานที่								
ศูนย์พัฒนา เด็กก่อนเกณฑ์	/	/	/	/	/	/	/	/
บ้านสาย สัมพันธ์	/		/				/	/
เสถียรธรรม สถาน	/	/	/	/	/	/	/	/
เหตุการณ์								
การเล่านิทาน	/	/	/	/	/	/	/	/
การทำกิจกรรม		/		/	/	/	/	/
การปฏิบัติ- ธรรม	/	/	/	/	/	/	/	/
การประชุม		/	/	/	/	/	/	/
วัตถุหลักฐาน								
เทพาคศเทีท	/						/	
รูปภาพ	/						/	/
เอกสาร		/	/	/	/	/	/	/

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการทำงานวิจัย

ที่ ทม 0309/ 9๐4๐

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

๒๕ สิงหาคม 2540

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ผู้กำนวยการสถานปฏิบัติกรรม "เสถียรธรรมสถาน"

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ และ แบบสังเกต

เนื่องด้วย นางสาวเก็จจนา วัชระคุปต์ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาสถานปฏิบัติธรรม" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติวรรณ อมาตยกุล และ อาจารย์ ดร. อมรรวิชัย นาคธรรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องนำเครื่องมือวิจัยมาเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้ร่วมโครงการทั้ง 9 โครงการ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวเก็จจนา วัชระคุปต์ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ สุกนตะลักษณ์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

งานมาตรฐานการศึกษา

โทร. 2183530

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของโครงการ

โครงการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

ทำการสัมภาษณ์คุณสุภาพรณ ธารินเจริญ วันที่ 9 ตุลาคม 2540

คุณสุภาพรณ - ชื่อสุภาพรณ ธารินเจริญ อายุ 43 ปี ทำงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์แห่งนี้
ในตำแหน่งที่ปรึกษาศูนย์ ทางฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ดูแลทุกอย่าง

ผู้วิจัย - คุณสุภาพรณเข้ามาทำงานที่ศูนย์แห่งนี้ได้อย่างไรคะ

คุณสุภาพรณ - ที่เข้ามาคือ มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน รู้สึกเหมือนเกิดใหม่ในทางธรรม
ซึ่งเสถียรธรรมสถานเป็นสถานที่ที่เชื่อให้เกิดการเกิดในครั้งนี่ ก็เลยอยากตอบแทน
แทนโดยการเป็นอาสาสมัครในโครงการโลกสวยด้วยน้ำใจ ทำอะไรก็ได้เมื่อตัว
เองว่าง ตอนนั้นเป็นนักวิจัยและที่ปรึกษาขององค์การต่างประเทศอย่างละ 2-3
แห่ง มาช่วยที่เสถียรธรรมสถานอยู่ 2-3 อาทิตย์ ท่านแม่ชี (แม่ชีคันสนีย์
เสถียรสุด-ผู้วิจัย) บอกว่ามีโรงเรียนอยู่จึงอาสามาช่วย เป็นโรงเรียนสำหรับเด็ก
ด้อยโอกาส ก็สนใจและมาช่วย มาทำอยู่ได้ 4-5 ปีแล้ว แรก ๆ ก็จะมาบ่อย
หลัง ๆ ก็จะนาน ๆ มาที พร้อมกับที่ปรึกษาท่านอื่น

ผู้วิจัย - อยากทราบว่าหน้าที่ของที่ปรึกษาศูนย์ กับอาจารย์ใหญ่ ในด้านการงานมีความ
แตกต่างกันอย่างไรคะ

คุณสุภาพรณ - โรงเรียนนี้ไม่เหมือนที่อื่น ครูใหญ่ที่นี่เหมือนพี่ที่ดูแลน้อง ๆ ให้มีความสะดวกที่สุด
ที่จะพัฒนาตัวของครูเอง และช่วยพัฒนาเด็ก พี่ชายคนโตจะทำหน้าที่ทุกอย่างที่
ทำได้ โดยเน้นความสะดวกน้อง ๆ ปัญหาผู้ปกครอง อาหาร การจ้างคน เด็ก
เข้า - ออก ด้านวิชาการไม่จำเป็นต้องเก่งทุกคน เราบอกว่าโรงเรียนของเราเก่งที่
จะมีศักยภาพในด้านการศึกษา ครูทุกคนจะช่วยกันวางแผนการศึกษาร่วมกัน
ผลัดกันทำด้านวิชาการ คือสลับกันเป็น จุดอ่อนของศูนย์เด็กตอนแรกเข้ามาคือ
ด้านวิชาการอ่อนไปนิดหนึ่ง เนื่องจากตัวเองเคยทำด้านการศึกษา เป็นนักการ
ศึกษา วางแผนการศึกษา เขียนหลักสูตรทั้งของไทยและต่างประเทศ เห็นว่าตัว
เองมีศักยภาพที่จะช่วยวางกรอบการศึกษาทั้งหมดของโรงเรียนนี้ โดยเอาแนวคิด
ของท่านแม่ชี (แม่ชีคันสนีย์-ผู้วิจัย) ที่อยากจะให้แนวคิดของโรงเรียนนี้ออกมามี
แนวทางของพุทธธรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้กรอบและเป็นอิสระจริง ๆ ทางสติ
ปัญญา กาย จิต สติปัญญาต้องรอด พี่มองตนเองว่าเป็นนักพัฒนาทางจิต
นักศานาและนักการศึกษาด้วย ก็เข้าใจสิ่งที่ท่านอยากให้เป็น ก็วางกรอบ ต้อง

ฝึกครูและบริหารไปพร้อม ๆ กัน ถ้าหลักสูตรให้เป็นแบบนี้ ๆ ได้ นโยบายของโรงเรียนต้องเปลี่ยนอย่างไรเพื่อจะเอื้อให้ออกมามี แนวคิดทางพุทธธรรมอย่างชัดเจน แม้แต่การรับเด็กต้องมีการทำปฐมนิเทศผู้ปกครองอย่างไร จริง ๆ เป็นหน้าที่ครูใหญ่ แต่โดยรวมการศึกษาที่ถูกต้องไม่ควรจะแบ่งการบริหารและวิชาการออกจากกัน ควรจะเอื้อประโยชน์กัน หน้าที่ที่ปรึกษา คือดูแลด้านวิชาการมากหน่อย ครูใหญ่ดูแลด้านบริหาร แต่ถ้าถามถึงการทำงานของศูนย์นี้ อยากบอกว่ามาทำงานในโรงเรียนในฐานะพี่สาวคนโตที่สุดที่จะเอื้อให้โรงเรียนนี้มีประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนให้ได้ น้อง ๆ และเด็ก ๆ ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข ขณะเดียวกันเราจะมีหลักการที่จะทำการศึกษาดังนี้ให้ออกมาอย่างชัดเจนที่ นักการศึกษาคนอื่นจะเข้ามาดูและนำไปเป็นแบบได้บ้าง

ผู้วิจัย - อำนาจเต็มในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นของใครคะ

คุณสุภาพรณี - พื้นฐานของโรงเรียนอยู่ที่ครูใหญ่ ในลักษณะที่จะทำให้โรงเรียนรอดอยู่ในชีวิตประจำวันได้ แต่ในแง่การวางนโยบายในลักษณะการก้าวเดินไปทางไหนของโรงเรียน ยกอำนาจให้ท่านแม่ชี (แม่ชีคันสนีย์-ผู้วิจัย) เป็นผู้วางกรอบ เราตัดสินใจหรือกระทั่งทำให้เป็นไปตามกรอบที่วางไว้ ถ้าแง่เกี่ยวกับวิชาการ จะปรึกษาพี่น้อย (คุณสุภาพรณี -ผู้วิจัย) แต่จะปรึกษากับท่านแม่ชีตลอด แต่ถ้าพื้นฐานทั่วไปตัดสินใจกันเองได้เลย เพราะกรอบมีอยู่แล้ว บางอย่างจะผ่านระบบการพูดคุยกันในกลุ่มทุกคนก่อน

ผู้วิจัย - ในการประชุมครูและเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นการประชุมในเรื่องใด และรูปแบบในการประชุมเป็นอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ในการประชุมครูแต่ละครั้ง ครูแต่ละคนจะช่วยกันนำเสนอและกำหนดหลักการในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นมา แล้วจึงร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน แม้แต่การแต่งตั้งของทุกคนในศูนย์เด็กแห่งนี้ การวางแผนกิจกรรม การปิดภาคเรียน ประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมในห้องเรียนให้เป็นไปตามกรอบทางวิชาการที่วางไว้

ผู้วิจัย - หลักในการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนของศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์แห่งนี้มีการวางแผนและดำเนินการอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ที่นี่จะเน้นการสอนศิลปะของการดำรงชีวิต โดยสอนให้เด็กมีทักษะในชีวิตประจำวันในแนววิถีชีวิตไทยโดยมีพุทธธรรมเป็นพื้นฐาน มีคำจำกัดความง่าย ๆ สำหรับ

พุทธธรรม คือ กาย จิต และสติปัญญาของเด็กต้องทำงานสอดคล้องกันและประสานกัน แล้วถึงจะรอด หรือที่เรียกว่า ศิล สมาธิ ปัญญา เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา นำสิ่งนี้มาตีความว่าเด็กของเราจะมี ศิล สมาธิ ปัญญา ได้อย่างไร ใน 3 ปี ของการที่อยู่กับเราในแง่ของกาย กายเนื้อจะสะอาดได้อย่างไร เอมามาจัดเป็นหลักสูตรการศึกษา กายเนื้อทั้งของเด็กและครูต้องสะอาด รวมถึงการแต่งกายงดงาม หมายถึง การไม่ฟุ่มเฟือย เป็นความงดงามของจิตใจ ถ้าจิตใจไม่ละเอียดย่อมองตรงนี้ไม่ออกกายอินทรีย์ในชีวิตประจำวันของเด็กต้องสะอาด คือ เด็กจะต้องไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน ตรงนี้เป็น ศิล คือศิลปะ หมายถึง การไม่ทำความชั่วตรงนี้จะจัดให้เข้าหลักสูตร เด็กจะมีศิลปะ 5 ทำในสิ่งที่ดีงาม ไม่เอากายไปทำร้ายคนอื่น จิตของเขาจะแจ่มใส จะมีความรัก มีวินัย การอยู่ร่วมกันต้องชัดเจน ต้องมีเมตตาธรรม ต้องเกื้อหนุนพึ่งพา ซึ่งกันและกัน ต้องมีความกตัญญูตลอดสายด้วย กตัญญูต่อตัวเอง กตัญญูต่อผู้อื่น และกตัญญูต่อโลก และจะมีปัญญา จะเกิดขึ้นเมื่อกายเด็กสะอาด จิตที่มาจากศิลปะ กายดี จิตดี เมื่อจิตเด็กผ่อนคลาย สติปัญญาจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เด็กจะมีความเบิกบานแจ่มใสตลอดวัน หน้าที่ของครูต้องทำให้เด็กเกิดความเบิกบานแจ่มใส โดยมีศิลปะหรือวินัยเกิดขึ้นตลอด เมื่อใดที่เด็กมีความเบิกบานแจ่มใสจริง ๆ เราก็จะเห็นว่า สติปัญญาเล็ก ๆ จะพัฒนา จะเกิดการแตกแขนงของเซลล์สมอง และมีคุณธรรมเกิดขึ้น พร้อมกับความฉลาดด้วย พระพุทธศาสนาบอกว่าเด็กจะต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรมด้วย และคนที่จะมีได้ต้องฉลาด เด็กของเราจะได้ครบ ตรงนี้ คุณธรรมออกมาหลายอย่าง นี่เป็นหลักใหญ่ ส่วนย่อยคือ เด็กต้องเข้าใจว่า สรรพสัตว์อยู่ร่วมกัน โดยการพึ่งพาอาศัยกันได้อย่างไร ครูก็จะเอาตรงนี้ไปตีความเป็นกิจกรรม เด็กต้องรู้ว่าโลกรอดได้เพราะกตัญญู จิตที่ให้บานนะ จิตที่เอาร้องกมันหนัก ครูต้องตีความออกมาเป็นกิจกรรมให้ได้ อาหารอร่อยต้องกินกันหลายคน เด็กจะเข้าใจว่าการเคลื่อนไหวของจักรวาลจะมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปอย่างไร เราจะคงสมภาวะสมดุลย์ของจิตตลอดสายได้อย่างไร ยกตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งกำลังแก็ดุงและแก็ไม่ออก เด็กจะเป็นทุกข์มาก หน้าที่ของครูคือ ดูว่าทำอย่างไรเด็กถึงจะแก็ดุงไบนี้ออกได้โดยไม่หม่นหมอง ให้วิธีแก้ ปัญหาครูอาจจะบอกว่าลองทำลมหายใจให้ดีขึ้น ค่อย ๆ หายใจ เพราะเมื่อเวลาที่เด็กเครียดลมหายใจจะกระซาก คิ้วขมวด แทนที่ครูจะช่วยแก้ครูอาจจะบอกให้

หายใจพร้อมกับครู ยิ้มก่อน ขณะนั้นครูกำลังสอนธรรมชาติของการบินบ้านแจ่มใส เด็กเริ่มยิ้ม ครูร้องเพลงง่ายๆ ให้เด็กฟัง เด็กจะร่วมร้องเพลงเกี่ยวกับเรื่องเชือกไปพร้อมกับครู ฤกษ์ก็หลุด ระหว่างนั้นก็เกิดสติปัญญา เด็กจะรู้วิธีแก้ปัญหาที่เป็นธรรมชาติมาก ๆ เด็กจะหยุดกริ้วกราดต่อตนเองด้วยการทำร้ายตนเองลำดับแรกคือ คิ้วขมวด ลมหายใจกระซาก เด็กจะรู้ว่าพอเขาหยุดทำร้ายตนเอง ยิ้มหายใจนุ่มนวลขึ้น สภาวะธรรมชาติจะสมดุลย์ นี่คือการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

ผู้วิจัย - แม่ครูใช้หลักการใดในการให้คำแนะนำสั่งสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้

คุณสุภาพรณี - ชัดเจนที่สุดคือหลักเมตตาธรรมค่ะ ต้องเป็นเมตตาเล็ก ๆ ที่ต้องเมตตาตนเองเป็นอันดับแรกก่อนเลย คนที่จะมีเมตตาต่อตนเองได้ จิตจะนุ่มนวล หน้าที่ของที่ปรึกษาอย่างหนึ่งก็คือ ทำกิจกรรมให้ครูนุ่มนวลกับชีวิตของตนเองให้ได้ ถ้าเราสอนให้เด็กมีศิลปะในการดำรงชีวิต ครูก็ต้องมีด้วย และศิลปะอันนี้คือความอ่อนโยน ครูต้องมีความอ่อนโยน เมตตาธรรม และจะมีสติปัญญา เมื่อครูมีสติ ครูจะมีเทคนิคการสอน เมตตาของครูจะสร้างเมตตาในเด็ก เมื่อเด็กอยู่ใกล้ครูที่มีเมตตา เด็กจะสงบและมีความสุข และเด็กจะเกิดการหยั่งรู้ขึ้นได้ เมื่อเด็กสงบและมีความสุข

ผู้วิจัย - กิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็กเน้นในรูปแบบใดคะ

คุณสุภาพรณี - ปฏิบัติจริงด้วยมือค่ะ ครูจะให้เด็กคิด เด็กจะสงบใจก็จะสงบด้วยในขณะนั้นสมองก็จะพัฒนา นักการศึกษามักจะบอกว่าเด็กจะเรียนรู้จากสมอง ในฐานะที่เคยผ่านงานการศึกษามายากจะบอกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ของการเรียนรู้มาจากใจ ถ้าใจไม่เรียนรู้ สมองเรียนบางส่วนเท่านั้น ถ้ามีมือ สมอง ใจ เรียนรู้พร้อมกัน เด็กจะจำสภาพตรงนั้นไปจนตลอด ครูจะเป็นคนที่เอื้อโอกาสให้เด็กที่จะเรียนรู้ บางเรื่องเท่านั้น เช่น เด็กจะเรียนรู้ว่า พริกมาจากไหน ครูจะบอกว่าเรามาปลูกพริกกันดีกว่า โดยการหาพริก ดิน ภาชนะ เมล็ดพันธุ์ เริ่มปลูกกัน เด็กจะเริ่มเรียนรู้ทุกอย่างด้วยตนเอง ครูก็จะเรียนรู้ด้วยกันตลอดเวลา มันเป็นการซึมซับซึ่งกันและกัน ถ้าจะมีศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กอันดับแรกเลยคือ การซึมซับโดยผ่านการใช้มือทำจริง ใช้จิตรู้ กระบวนการที่เกิดขึ้นของการเรียนรู้

ผู้วิจัย - มีเกณฑ์ในการรับสมัครเด็กหรือคัดเลือกเด็กอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ที่นี่ไม่มีเกณฑ์ เด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ถ้ามีจำนวนมากกว่าที่เราสามารถรับได้เราจะให้โอกาสเด็กที่ด้อยโอกาสที่สุดก่อน ที่จริงครูของเราจะต้องออกไปดูชุมชน ด้วยซ้ำเพื่อจะเก็บลูก ๆ ของเรามาโรงเรียนนะคะ ผู้ปกครองหลาย ๆ คนก็จะบอกว่า เข้าได้หรือไม่มีอะไรเลยนะไม่มีเอกสารอะไรเลย เราบอกมาก่อนมาเรียนก่อนเหมือนต่างจังหวัด

ผู้วิจัย - มีหลักในการจัดเด็กเข้าชั้นเรียนอย่างไรคะ

คุณสุภาพรณี - ส่วนใหญ่เด็กจะมีอายุเฉลี่ยประมาณ สองปีครึ่ง ถึงหกปี การจัดเด็กเข้าชั้นเรียนเราจะใช้ระบบ none class system ไม่มีอายุ ไม่มีชั้น ปนกันทุกวัย เด็กจะมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แม่ 1 คนไม่เห็นที่จะต้องมีลูกวัยเดียวกันเลยอยู่ร่วมกันได้ เมื่อ 3-4 ปีที่แล้วมาเราแยกชั้นเรียนตามลำดับอายุแล้วเราก็เห็นความกระด้างของเด็ก ทันทีที่เราเอาเด็กมารวมกันเรารู้เลยว่าใจเด็กอ่อนโยนขึ้น เราก็ทดลอง ตอนแรกไม่แน่ใจ เด็กอ่อนโยนขึ้นจริง ๆ พอเด็กรวมกันเราจะเห็นว่าที่ 6 ขวบอ่อนโยนขึ้น เด็กเล็ก ๆ แข็งแกร่งขึ้น

ผู้วิจัย - มีหลักเกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกครูอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ต้องบอกว่าจริง ๆ ครูเลือกเอง ครูเลือกที่จะมาเป็นครูที่โรงเรียนนี้ ครูทุกคนที่เลือก เราแสดงว่าครูเหล่านี้มีจิตใจที่งดงามเป็นการเริ่มต้น ถ้าเผื่อเขามีมากขึ้นหลังจากที่เขามาหาเราแล้วเราอยากจะบอกว่า เขารักศักยภาพความเป็นมนุษย์ เพราะทุกคนเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ถ้าเขาเริ่มเห็นตรงนี้ เขาเริ่มเห็นธรรมชาติว่าเด็ก ๆ นี้คือมนุษย์ คนหนึ่ง เราคิดว่าอันนั้นจะเป็นหลักใหญ่ในการดูเขา เขาอาจจะไม่มีปริญญาเลย อาจจะไม่ได้เรียนหนังสือจนมากมาย แต่เขาอ่อนโยนมาก เขามีจิตใจที่ใส่มากจนมีสติที่จะมองว่า ถ้าเผื่อเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นจะแก้ปัญหาอย่างไร เรามองเขาตรงนั้นเป็นหลัก ที่จริงบางคนค่อนข้างที่จะมีกระแสเหมือนกัน เช่น ดวงตา ผิวพรรณ การพูดจา การเดิน การหยิบของของเขา ก็พอจะบอกเราได้ว่าจะใช้ได้หรือไม่ได้ แต่ว่าเรามั่นใจในศักยภาพของครูด้วย ถึงแม้ว่าครูอาจจะไม่ครบถ้วนตามสิ่งที่เราคาดหวัง เรามั่นใจว่าเราสามารถฝึกได้ นะ

ผู้วิจัย - มีบ้างไหมคะที่เข้ามาเป็นครูแล้วเกิดปัญหาขึ้นในภายหลัง

คุณสุภาพรณี - มีค่ะ แล้วพอถึงเวลาเขาก็จะเลือกที่จะไม่อยู่เอง เราอาจจะจัดการบางอย่างแต่ว่าไม่ต้องรุนแรงนัก เขาจะเลือกที่จะไม่อยู่ตรงนี้เอง เพราะฉะนั้นครูที่เลือกอยู่ตรงนี้ เขารู้เลยว่าตรงนี้เป็นที่แห่งหนึ่งที่พัฒนาจิตและวิญญาณของเขา เขารู้เลยว่าเขาเรียนรู้อะไรจากตรงนี้ เขาพัฒนาชีวิตของเขาทั้งชีวิต เขาไม่ได้เป็นครูอยู่ที่นี่เพื่อรับเงินเดือน ซึ่งจริง ๆ เงินเดือนเราก็น้อย

ผู้วิจัย - จากการติดตามผล หรือการสังเกตพฤติกรรมเด็กมีพัฒนาการอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ต้องบอกว่าเด็กมาจากชุมชนสลัมส่วนใหญ่ มาจากพ่อและแม่ที่ทะเลาะกัน โรงเรียนเราเด็กก้าวร้าวมาก แนวโน้มในการก้าวร้าวมีสูง วันแรกเขาจะมาแล้ววิ่งแล้วด่าคำหยาบเลย พร้อมทั้งจะผลักเพื่อนเพื่อให้ได้กินของชิ้นใหญ่ที่สุด พร้อมทั้งจะเอาก่อน เพราะเขามาจากบ้านที่เขาเขาไม่รู้ว่าการแบ่งปันคืออะไร แต่คิดว่าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตั้งแต่วันแรก ๆ ช่วยให้เขานุ่มนวลขึ้นจริง ๆ จิตของเด็กเป็นประภัสสรจริง ๆ อะไรที่ใกล้เคียงจิตของเขา เขาจะวิ่งเข้าหาตรงนั้น เพราะฉะนั้นเขาอาจจะก้าวร้าวแต่อาจจะไม่ก้าวร้าวเท่าที่อยู่ที่บ้าน แต่หลังจากที่เขาอยู่กับเราไม่เกิน 3 เดือน เขาจะนุ่มนวลขึ้นทันที เขาจะเริ่มรู้ว่า ของ 1 ชิ้น มันจะอร่อยเมื่อกินกันหลายคนนะ

ผู้วิจัย - แล้วถ้าในกรณีที่เด็กกลับไปที่บ้านแล้วไปพบกับสภาพแวดล้อมแบบเดิมอีกล่ะคะ เขาจะสามารถมีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้หรือคะ

คุณสุภาพรณี - หน้าที่ของเราคือ train ผู้ปกครอง เรามักจะเชิญผู้ปกครองเข้าไปในเสถียรธรรมสถานในวันที่เราเรียกว่าวันครอบครัวแห่งสติ ฝึกให้ผู้ปกครองมีจิตที่มีสติมากขึ้น และเข้าใจสิ่งที่ลูกกำลังเรียนรู้ที่โรงเรียน และผู้ปกครองจะต้องฝึกทำที่บ้าน เพราะฉะนั้นเรา ทำงานกับผู้ปกครองเยอะเหมือนกันในการอบรมเขา มิเช่นนั้น ลูก ๆ ของเขาจะไม่สามารถมีพัฒนาการที่ดีได้ เด็กจะสับสนเพราะว่าที่โรงเรียนเป็นอย่างหนึ่งที่บ้านเป็นอย่างหนึ่ง แต่ตอนนี้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในโรงเรียนมากขึ้น และพร้อมที่จะให้สิทธิเราในการชี้ขาดพอสมควรว่า วิธีถูกต้องควรจะเดินอย่างไร เราอาจจะแก้ไม่ได้ทั้งหมด แต่เราคิดว่าผู้ปกครองเชื่อฟังเราพอสมควรทีเดียวเมื่อเทียบกับที่โรงเรียนอื่น

ผู้วิจัย - แล้วมีวิธีการอย่างไรกับผู้ปกครองที่ไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงพฤติกรรม หรือไม่ยอมรับการทำงานของโรงเรียน

คุณสุภาพรณ - เราคิดว่าพฤติกรรมเขาเปลี่ยนแปลงนะ ถ้าลูกเขาเปลี่ยนแปลงให้เราเห็น ยกเว้นในบางกรณีถ้าเราเห็นว่าลูกเขามีความกดดันมากเราอาจจะเรียกผู้ปกครองมาคุยกันต่างหาก แต่เราอยากจะทำจริงๆ เด็กคือหัวใจของพ่อแม่ ถ้าเด็กกลับไปแล้วดีขึ้น อ่อนโยนขึ้น เด็ก ๆ คือครูที่ยิ่งใหญ่ที่จะสอนเรื่องสันติภาพภายใน แค่เด็กยิ้มให้เห็น ให้พ่อแม่ก้าวร้าวอย่างไรก็ตามพี่ว่าก็อ่อนขึ้นนะ แต่เราก็มีนโยบายในการดูแลผู้ปกครองเหล่านั้นอยู่ แต่หน้าที่ของเราที่คิดว่าถ้าหากเราสามารถสร้างเด็กจนมั่นคง จนเด็กสามารถเป็นครูในการสอนผู้ได้แล้วละก็เราไม่ต้องกังวลเรื่องผู้ปกครองเท่าไร

ผู้วิจัย - แม่ครู มีบทบาทอย่างไรสำหรับเด็กบ้างคะ

คุณสุภาพรณ - คำว่า แม่ครู ทำให้ครูเริ่มมีบทบาทของตัวเองว่าเราเป็นแม่ในสภาวะอย่างไรได้บ้าง และคำว่าครูมันต้องยกจิตและวิญญาณเด็กเขี่ยวนะ เขาจะเห็นหน้าที่ของเขาว่าไม่ใช่เป็นแบบครูทั่ว ๆ ไป แต่เป็นแม่และครูที่จะต้องยกระดับจิตวิญญาณเด็ก คือ กาย ต้องรอด จิตวิญญาณต้องรอดด้วย เพราะฉะนั้น ครูเห็นหน้าที่ของตัวเองแบบนี้และครูอยู่ในบรรยากาศแบบนี้ บรรยากาศของการดำเนินชีวิตแบบนี้ ครูจะอ่อนโยนขึ้น เมื่อใดที่ครูอ่อนโยนขึ้นครูจะมีสติปัญญาครูจะเป็นแม่เหล็ก เด็กจะรักครูแบบแม่จริง ๆ ที่บ้าน จริง ๆ เด็กคือวิตามินนะคะ เด็กคือความผ่องใสของเราด้วย ก็เหมือนกับเด็กให้วิตามินครูทุกวัน กอดครู ครูก็มีความสุขพอครูมีความสุขครูก็จะกอดเด็กกลับไป ด้วยความสุข ก็มีอยู่เหมือนกันที่ครูทำโทษเด็ก ครูเหนื่อย ครูอาจจะไม่มีสติไม่ทันต่อสภาวะแห่งความเหนื่อยของตัวเอง เราก็ยอมรับว่าตรงนี้มีแต่ไม่มีความก้าวร้าวรุนแรง แต่ถามว่าเราพอใจหรือยัง เรายังไม่พอใจที่สุด เราคงจะต้องพัฒนาให้ครูมีสติ เมื่อใดที่ครูมีสติเต็มที่แล้วทำโทษเราจะยอม

ผู้วิจัย - ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่ครูมีสติไม่ทันต่อเหตุการณ์หรือสภาวะในขณะนั้นแล้วครูทำการลงโทษเด็กไปแล้วจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณ - ถ้าเป็นการลงโทษแบบตีเพราะเด็กผิดวินัยหรือการตีด้วยมือ พี่ไม่คิดว่าตรงนี้ก้าวร้าวคิดว่าใช้ได้ แต่ถ้าครูรุนแรงด้วยการตีเด็กด้วยไม้ ทำโทษจนเกินสาเหตุ

ที่ถือว่าเป็นการผิดวินัยสำหรับครู ตรงนี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารอาจเป็นที่ด้วยที่คงจะต้องคุยกับครูเป็นพิเศษในฐานะน้อง ที่จะต้องช่วยให้น้องรอดให้ได้ด้วยไม่ใช่เพราะว่าเขาเป็นครูแล้วเขาผิดวินัย เขาอาจจะผิดวินัยในแง่ของครู แต่ถึงเวลาแก้ต้องแก้แบบนี้

- ผู้วิจัย - ระหว่างแม่ครูด้วยกันเองในการทำงานมีการกระทบกระทั่งกันบ้างไหมคะ ถ้ามีจะมีวิธีการแก้ไขและดูแลอย่างไร
- คุณสุภาพรณี - พี่คิดว่าตั้งแต่เราเปลี่ยนระบบมาเป็นวิธีการที่ดูว่าศิลปะแห่งการดำรงชีวิตเป็นวิถีชีวิตของเขา เรามีความเป็นพี่น้องมากขึ้น บางคนอาจจะสนิทมากบางคนอาจจะสนิทน้อย แต่ถ้าถามว่ามีกระแสรุนแรงไหม ไม่มีค่ะ ไม่มีการแข่งขันเพราะนโยบายของโรงเรียนเอื้อให้เห็นว่าสรรพชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างไร การแข่งขันต้องเรียกว่า 100 เปอร์เซนต์ ไม่มีเลยที่นี่ ค่อนข้างจะเป็นที่ถูกใจของพี่มากแถมเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันด้วยซ้ำ ค่อนข้างจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ผู้วิจัย - ทราบมาว่ามีแม่ของนักเรียนในโรงเรียนมาสมัครเป็นครูที่นี่ด้วย การที่จะรับเขาเข้ามาทำงานต้องดูจากอะไรบ้างคะ และมีความแตกต่างหรือไม่จากแม่ครูท่านอื่น ๆ
- คุณสุภาพรณี - มีแม่ตัวอย่างอยู่ ลูกมาเรียนหนังสือแล้วเขาเห็นประโยชน์จากการที่เขาเห็นลูกเจริญเติบโตขึ้น เขาอยู่บ้านเฉย ๆ ไม่ได้ทำอะไรเขารู้ว่าที่นี่เงินเดือนน้อยอาจจะไม่ได้คุ้มกับอะไรเลย เขาอาสาเข้ามาเป็นครูเรารับเขาเลย จริง ๆ เราต้องบอกว่าเราดีใจด้วยที่เรามีแม่แบบนี้มาเป็นครู เพราะเขาจะดูแลเด็กของเราอย่างลูกของเขา เขามาโดยไม่มีวุฒิเลย เราแทบจะไม่ได้ train อะไรเขาเลย เราบอกว่าไม่ต้องเป็นอะไรเป็นแม่ 1 คนนะ แล้วเขาก็ทำหน้าที่นี้ได้ดีมาก เขาเป็นแม่ที่พิเศษมากเขาเรียนรู้ที่จะเป็นเกินแม่ปกติแต่เป็นแม่ครูด้วย เขาจะอ่อนโยน เขาจะเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ เราจะเลือกแม่คนอื่น ๆ ในลักษณะนี้ด้วย ยกเว้นแม่บางกลุ่มที่มาจากโครงการบ้านสายสัมพันธ์ ซึ่งการทำงานของเราจะบอกว่าทุกโครงการต้องเป็นโครงการเดียวกัน ก็จะเป็นแม่ที่อาจ จะโดนชมเชยทางจิตใจและร่างกายมาบ้าง ในระยะแรก ๆ ไม่รักเด็กเลยแต่การที่ผ่านกระบวนการบ้านสายสัมพันธ์เขาเริ่มเห็นชีวิตมีค่า เขารักลูกในท้อง เขาเริ่มรักลูกที่คลอดออกมา แล้วจากการเรียนรู้จากท่านแม่ซีทำให้เขาเห็นว่าชีวิตมีค่ามากและเริ่มรักลูกคนอื่นด้วย อันนี้คือความสำเร็จที่พี่เห็นว่าถ้าเด็ก 1 คนที่คิดจะฆ่าลูกได้ ในที่สุดรักลูกคนอื่นได้โดย

การขอมาเป็นแม่ครูที่นี่แล้ว ในฐานะที่ดูแลตรงนี้อยู่ก็รับเพราะเด็กกลุ่มนี้จะมีประโยชน์ จะมาทำงานในนี้เขาพิสูจน์ให้เราเห็นว่าเขาเป็นแม่ครูที่เราควรให้รางวัล จากสภาพที่ขาดวินของจิตใจจนหนักแน่นและมั่นคงสามารถดูแลลูก 35 คนในห้องเรียนได้ ในฐานะคนนอกที่คิดว่าอยากจะมองชุมชนและโรงเรียนที่ท่านแม่ศรีสร้างขึ้นว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเมตตาธรรม ในสังคมได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัย - ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ที่มีหน้าที่คิดวางแผนและจัดการดำเนินการคือ ใครบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ร่วมมือกันหลายฝ่าย มีแม่ครูอุ้ยอ้าย และอาจารย์ ดร.ฉันทนา มาช่วย แล้วก็ที่เราจะวางกรอบไว้ว่าในแต่ละเดือนควรจะต้องเป็นอะไร แต่จะมีครู 2-3 คน หัวหน้าที่มีครูช่วยกันคิดว่าถ้าหลักการเป็นแบบนี้กิจกรรมน่าจะออกมาเป็นอะไรบ้าง ครูจะเอาตรงนั้นมาคิดกันเองและสร้างกิจกรรมกันเอง ไม่ว่าจะเป็นนิทาน การปฏิบัติ การทำกิจกรรม ครูคิดเองหมด

ผู้วิจัย - สำหรับค่าใช้จ่ายในการเรียนที่ศูนย์เด็กแห่งนี้ มีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างคะ

คุณสุภาพรณี - ค่าเล่าเรียน 1,650 บาทต่อปี ค่าอาหารกลางวันเทอมละ 300 บาท ตอนนี้อาจจะไม่ค่อยพอใช้เท่าไร แต่ได้รับความช่วยเหลือจาก กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการบ้าง กองทุนเสถียรธรรมบ้าง พอเพียงแต่ไม่เกินที่จะมาใช้ฟุ่มเฟือย แต่พอที่จะให้เด็กมีภาวะโภชนาการดี เด็กทานได้ถูกต้องตามหลักโภชนาการมาก

ผู้วิจัย - จุดประสงค์หลักของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์แห่งนี้คืออะไรคะ

คุณสุภาพรณี - ถ้าเป็น 10 ปีที่แล้ว หลวงพ่อ (หลวงพ่อกาวานาภิธาน-ผู้วิจัย) อาจจะตอบว่า ให้เด็กมีที่ไป ให้เด็กมีอาหารกิน ช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาสในบริเวณแห่งนี้ นั่นคือเจตนา ในการสร้างที่นี้ของหลวงพ่อ ถ้าถามที่ตอนนี้ในฐานะที่มาช่วยอยู่ 4-5 ปีแล้ว และในฐานะนักการศึกษาด้วย อยากบอกว่าจุดประสงค์ตอนนี้คือ ให้การศึกษาของเราเป็นการศึกษาที่นำเด็กไปสู่การตรัสรู้เลยนะอาจจะเรียกว่าการหยั่งรู้หรือคำว่า enlightenment คือเด็กควรจะรู้จักตัวเองจริง ๆ โดยผ่านกระบวนการเข้ามาตรงนี้ การอ่านออกเขียนได้เป็นปลายเหตุ แต่เด็กควรจะรู้ว่าวิถีชีวิตของเขาเนี่ยะ มันจะรอดตลอดสายได้อย่างไรและคงความเบิกบานแจ่มใสอยู่ตลอดเวลาได้อย่างไรเพื่อจะช่วยให้จิตของเขามีความใสคือมีสติปัญญาที่จะแก้ปัญหา

ในชีวิตของตัวเองได้ เมื่อโตที่เด็กมีความเบิกบานแจ่มใสภายในอยู่ตลอดเวลา เด็กจะมีความสุข เมื่อเด็กสงบเด็กจะเกิดการแก้ปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อคนอื่นได้ แต่ตรงนี้ต้องเป็นกระบวนการภายใน ครูไม่สามารถสอนเด็กได้ว่า เธอโตขึ้นต้องไปช่วยคนอื่นนะ แต่ถ้าเด็กซึมซับกับการที่ได้อยู่กับการศึกษาแนวนี้ตลอด เด็กจะเบิกบานสุขสงบเย็น เด็กจะมีสันติสุขภายในมาก ๆ เขาจะเกิดปัญญาเป็นอัตโนมัติเลยว่าเขาต้องแผ่สันติสุขไปให้คนอื่น แล้วตรงนี้จะเกิดขึ้นในทุกคนที่ มีปัญญา คงเหมือนกับอาสาสมัครของพวกเราที่นี่ หลายคนที่นี่คิดว่าเขาเริ่มมีปัญหา เขาเริ่มสุขสงบเย็น เขาเริ่มมีประโยชน์ให้ผู้อื่น ที่บอกว่าเด็กควรจะมีประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อโลกเพราะที่คิดว่าเด็กเหล่านั้นน่าจะเป็นตัวแทนของการนำสันติภาพมาสู่โลกไม่ใช่ชุมชนอย่างเดียว และเรามั่นใจด้วยว่าเด็กเราจะทำได้

ผู้วิจัย - ขอขอบพระคุณ คุณสุภาพรณี เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลามาให้ข้อมูลใน
ครั้งนี้ ขอขอบคุณค่ะ

คุณสุภาพรณี - ด้วยความยินดีค่ะ

โครงการบ้านสายสัมพันธ์

ทำการสัมภาษณ์คุณสมถวิล เมืองพระ วันที่ 10 ตุลาคม 2540

- ผู้วิจัย - ขอความกรุณากล่าวแนะนำตัวเองหน่อยคะ
- คุณสมถวิล - นางสาวสมถวิล เมืองพระ ตำแหน่งผู้ประสานงานโครงการบ้านสายสัมพันธ์ (มูลนิธิโรงพยาบาลเด็ก)
- ผู้วิจัย - นอกเหนือจากการทำงานที่บ้านสายสัมพันธ์แล้ว อาชีพหลักคืออะไรคะ
- คุณสมถวิล - เป็นนักสังคมสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กองสงเคราะห์เด็กและบุคคล วัยรุ่น
- ผู้วิจัย - ทำงานกับกรมประชาสงเคราะห์ก่อนหรือหลังที่มาทำงานที่บ้านสายสัมพันธ์
- คุณสมถวิล - หลัง ทำบ้านสายสัมพันธ์มาตั้งแต่ปี 2533 ตั้งแต่เริ่มต้น เขาเริ่มต้นไปได้ ประมาณ 6-7 เดือน ก็เข้ามา ในตอนแรกเข้ามาในลักษณะของ researcher เป็นผู้ช่วยนักวิจัยในการที่จะเก็บข้อมูลว่าถ้าเผื่อเราจะให้บริการกับมารดานอกสมรสที่เพิ่มขึ้นในสังคมไทย จริง ๆ ก็มีมานานเพียงแต่ว่า ความเพิ่มขึ้นอาจจะเนื่องมาจากความกดดันทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคมหรืออะไรก็ตามแต่ทำให้คนกลุ่มนี้ช่วยตัวเองได้น้อยลง แล้วก็ปัญหามากขึ้น ก็ต้องให้การช่วยเหลือ ในส่วนการให้บริการของรัฐหรือว่าบริการของเอกชนที่มีอยู่ ไม่มีบริการไหนที่จะเป็นบริการเฉพาะสำหรับแม่และเด็ก มักจะเป็นบริการที่แทรกแซงอยู่ในบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น อาจจะแทรกอยู่ในสถานสงเคราะห์ผู้หญิงซึ่งมีแม่ที่ตั้งครรภ์ไปและจำเป็นต้องเลี้ยงลูก จะแทรกอยู่อย่างนั้นมากกว่า เมื่อเราลองทำโครงการนี้ คุณนิยม ทรรทรานนท์ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลเด็ก เป็นคนริเริ่มที่จะทำขึ้น โดยมองเห็นว่าจากประสบการณ์การทำงาน 30 กว่าปีที่ผ่านมามีฐานะนักสังคมสงเคราะห์นั้นเราพบว่า การให้บริการกับมารดานอกสมรสที่ไม่ต้องการบุตรโดยการเลือกที่จะส่งบุตรไปอยู่ในความรับผิดชอบของครอบครัวอื่น มันไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับเด็กและแม่ของเด็ก วันหนึ่งข้างหน้า เด็กอาจจะกลับมาตามหาพ่อ และแม่ที่แท้จริงของตัวเอง แล้วปริมาณของเด็กที่จะเข้าสงเคราะห์มันก็มีมากขึ้น ตรงนี้ ทำอย่างไรที่เราจะสร้างให้คนตระหนักถึงความรับผิดชอบตรงนี้ ทำไมเราไม่ให้โอกาสแม่เขาเลือกละแทนที่จะแนะนำบริการว่าเลี้ยงลูกไม่ได้เหรอ ลองดูไหม เอาเงินสงเคราะห์

- ครอบครัวไป เอาเงินยังชีพไป ให้ไปทำมาหากินอยู่เดี่ยวเดี่ยวเขาก็ทิ้งลูกอีก เพราะว่า 1. concept ต่อลูกเค้าไม่ดีอยู่แล้ว 2. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังคลอด เรายังไม่ได้ทำในโรงพยาบาล ช่วงระยะเวลาของการอยู่ หลังคลอดก็สั้น เราไม่สามารถให้คนไข้อยู่โรงพยาบาลได้นาน
- คุณสมถวิล - เพราะว่าปริมาณผู้ใช้บริการก็จะมากขึ้น 3. หลังจากที่เรากลับไปเลี้ยงลูกแล้ว เลี้ยงได้ไม่เหมาะสม ปัญหามันก็ต้องเกิดที่ตัวเด็ก เด็กก็อาจจะมีปัญหาอื่น ๆ เช่น เป็นเด็กเกเร เด็กความประพฤติไม่เหมาะสม เด็กติดสารระเหย ดิทยา อะไรเหล่านี้ มันเป็นปัญหาลูกโซ่ต่อเนื่อง เพราะฉะนั้น คุณนิยม ก็เลยคิดว่า เราลองทำอย่างนี้ดีไหม จัดตั้งเป็นรูปของบ้านพัก แล้วก่อนที่เด็ก ๆ จะตัดสินใจ อยากรู้ก็ตามแต่ เราให้ออกมาลอง ลองมาอยู่ด้วยกันเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อน จนกว่าเขาจะมั่นใจ แล้วการตัดสินใจครั้งสุดท้าย คือสิ่งที่เราต้องเคารพ แล้วก่อนที่จะไปถึงการตัดสินใจขั้นสุดท้าย
- นั่นก็คือต้องมีกระบวนการ ในการฟื้นฟูสภาพและจัดการให้เขา ตรงนี้ก็เลยคุยกับท่านผู้อำนวยการในสมัยนั้น คุณหมอสัจจitra ปี 2533 วันที่ 6 ตุลาคม ได้รับการอนุมัติแล้วได้รับการสนับสนุนจากองค์การช่วยเหลือเด็กต่างประเทศ ชื่อ กองทุนช่วยเหลือเด็กแห่งสหราชอาณาจักร Save The Children Fund ให้ทุนสนับสนุนมาเพราะเนื่องจากว่าข้อจำกัดในด้านงบประมาณของรัฐ แล้ววัตถุประสงค์ของโรงพยาบาลเราไม่ได้ทำในเชิงป้องกันมากนัก เราจะทำในเรื่องของการป้องกันทางด้านสุขภาพมากกว่าการที่จะมาดูแลทางด้าน การสงเคราะห์แบบนี้ ก็เลยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศแล้วก็ได้มอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลเด็กเป็นผู้ดูแลโครงการนี้ เข้าบ้าน อยู่ในตอนแรก บริเวณสุขาภิบาล 1 หมู่บ้านปัฐวิกรณ์
- ผู้วิจัย - เพราะสาเหตุอะไรถึงได้ย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบันนี้
- คุณสมถวิล - หลังจากที่เรานำบ้านอยู่ที่โนน เป็นบ้านที่มีบริเวณ บ้าน 2 ชั้นเป็นตึก มีแม่บ้านดูแล 1 คน มีคนมาใช้บริการเป็นระยะ ๆ ที่เลือกมาใช้บริการแล้วก็เราก็เห็นว่าในขณะที่เขาใช้บริการความรู้ทางด้านกระบวนการ วิธีการทางด้านสังคมสงเคราะห์ช่วยเขาได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าจะช่วยให้เขาไม่ทิ้งลูกและสามารถที่จะเลี้ยงลูกได้อย่างคนที่เหมาะสมที่สุด ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เป็นคนที่เป็นการแก่สังคมหรืออะไรอย่างนี้ มันคงต้องมีกระบวนการและวิธีการ

อื่นมาเสริม คุณนิยม เป็นคนที่มองเห็นว่า สิ่งที่จะเสริมตรงนี้ คือต้องเป็นสิ่งที่
ใกล้ตัวของคนไทย แล้วสิ่งที่ใกล้ตัวของคนไทยและคนไทยก็ยึดถือปฏิบัติมา
เป็นระยะเวลาช้านานก็คือ ศาสนา พอพูดถึงศาสนา คุณนิยมก็ว่าต้องเอาธรรมะ
เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแน่ ๆ ก็เลยมาคุยกับท่านแม่ชีคันสนีย์ ท่านก็ไม่ได้รับปากที่
เดียว

ผู้วิจัย

- ก่อนหน้านี้ ได้รับทราบและรู้จักแม่ชีคันสนีย์มาก่อนหรือไม่

คุณสมถวิล

- ท่านรู้จักกันอยู่ก่อนด้วย ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติธรรม แล้วก็ด้วยศรัทธาในวิถี
การของการพูดคุยหรือความอ่อนโยนที่ท่านมี ตอนนั้นท่านยังไม่ได้ทำงานสังคม
ท่านดูแลโรงเรียนอนุบาลอย่างเดียว พอท่านมานั่งไตร่ตรองดู ตอนแรกท่านก็
ไม่รับหรอกนะ ภายหลังท่านก็เลยรับที่จะดูแลตรงส่วนนี้ แล้วท่านก็ไปเยี่ยมที่
บ้านเช่า ตอนนั้นยังไม่ได้ย้ายมาอยู่ที่นี้พอไปเยี่ยมแล้วถึงได้รู้ว่าบางทีองค์
ประกอบทางด้านกายภาพ สถานที่พร้อม สิ่งของเครื่องใช้พร้อมก็ไม่ได้ทำให้
คนมีจิตใจที่สดใสรุ่งเรือง มันก็ยังหมกมุ่นอยู่กับความ.. ถ้าเป็นภาษา
ธรรมะเค้าเรียกว่าความทุกข์ของตัวเองปัญหาของตัวเองในทางวิชาการนะนะคะ
ก็ยังหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่แต่ปัญหา มันก็เป็นอะไรที่มันแกน ๆ แล้วท่านก็คิดว่า
ถ้าท่านจะทำ ท่านก็คงไม่ทำแค่ไปเยี่ยมเขาเป็นครั้งคราวเหมือนกับบางหน่วย
งานที่บอกว่า เรามีการบำบัดฟื้นฟูทางด้านธรรมา เรานิมนต์พระมาเทศน์เป็น
ครั้งคราว ตรงนั้นมันไม่ใช่ มันต้องให้อยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ให้ย้อนกลับไปสู่อุด
ดิตถ์ ถ้าเรียนเรื่องการพัฒนาชุมชนจะนึกภาพออก ย้อนกลับไปสู่อุดดิตถ์ที่บ้าน
วัด โรงเรียน มันเป็นส่วนเดียวกัน เพราะฉะนั้นท่านก็เลยสร้างบ้านทรงไทย 3
หลัง แล้วบ้านหลังที่ท่านสร้างขึ้นมานี้ ก่อนที่ท่านจะสร้างท่านก็ต้องคุยกับพื้นที่
ตรงนี้ เรามีสมาชิกที่อยู่ตรงพื้นที่ตรงนี้หลายคน สมาชิกต้องเห็นด้วยและต้อง
พร้อมใจกันที่จะเปิดโอกาสให้กับกลุ่มผู้หญิงพวกนี้ เพราะสมัยก่อน concept
กับผู้หญิงพวกนี้ เป็นผู้หญิงง่าย มักง่าย ใจแตก นั่นคือ concept ของ
สังคมที่มองเขา เราก็ต้องมาเริ่มต้นตรงนี้ จะทำอะไรก็ตามแต่ ต้องขอความ
ร่วมมือจากคนที่อยู่ในพื้นที่ นี่คือนงานชุมชน การจัดระเบียบชุมชน การพัฒนา
ชุมชน พอขอความร่วมมือแล้ว คนงานที่นี้ทุกคนก็ช่วยสร้างบ้านหลังนี้ เราไม่
ต้องใช้ช่าง เราไม่ต้องจ้างคนอื่นมาทำ เราแค่ซื้อวัสดุอุปกรณ์ แล้วให้คนในพื้นที่
ที่นี้มีโอกาสสร้างด้วยกัน ตั้งแต่ผูกเชือกมัดเหล็ก ท่านเล่าให้ฟัง ก็จนสร้างให้

- เป็นบ้านแล้วเราก็กายมาอยู่ที่นี้ ในวันที่ 25 มกราคม 2534
- ผู้วิจัย - เวลาที่รับคนเข้ามาใหม่มีหลักในการรับอย่างไรบ้างคะ
- คุณสมถวิล - เราจะขอทราบแค่ว่า ชื่อ ที่อยู่ เพราะว่าเมื่อเกิดอะไรขึ้นจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครอง ทราบหลังจากนั้นต้องคุยกับเขาทีละน้อย จำเป็นต้องรู้ background ให้ครบ เพราะจะได้ put the right man in the right job ได้ถูกต้อง ชอบอะไรไม่ชอบ อะไรบ้าง
- ผู้วิจัย - ตอนนั้นมีสมาชิกจำนวนเท่าใดคะ
- คุณสมถวิล - 14-15 คน เราย้ายบ้านมาอยู่ที่นี้ แล้วช่วงที่ก่อนจะย้ายบ้าน พี่ได้เข้ามาเป็น นักวิจัยที่จะหารูปแบบการทำงานตรงนี้ ว่าตรงไหนที่มันเหมาะสมที่สุด สมัย ก่อนนักสังคมสงเคราะห์ไม่ได้มาทุกวัน มาอาทิตย์ละ 1-2 วัน แล้วมีแม่บ้าน คอยดูแล เราก็มองเห็นว่า ถ้าเกิดจะทำจริง ๆ เริ่มแรกต้องลงทั้งตัว เพราะ 1. เราก็ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานแม่และเด็ก การทำงานแม่และเด็กมันไม่ใช่ ปัญหาเดียว มันเป็นปัญหาซ้อนปัญหา เช่น 1. ปัญหาของแม่ ปัญหาส่วนตัว ของแม่ที่นี้เยอะมาก แกะก็ไม่ค่อยจะออก 2. ปัญหาครอบครัว 3. ปัญหา สุขภาพ 4. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก 5. ปัญหาสุขภาพของลูก 6. ปัญหาเรื่องไม่ยอมรับกับสามี เป็นปัญหาที่แต่ละคนแบกไว้อย่างมาก เพราะ ฉะนั้นพอเด็กแบกไว้มากเกินการทำงานก็ต้องละเอียดอ่อนและจะต้องจับจุดให้ ได้ว่า จริง ๆ แล้วปัญหาจริง ๆ นี้มันอยู่ที่ตรงไหน และปัญหา ส่วนหนึ่งมัน มีจากผู้หญิงด้วย การแก้ไขมันต้องแก้ที่ตัวเอง ไม่ใช่ไปเริ่มที่สังคม ไม่ใช่มอง ว่าสังคมต้องดูแลผู้หญิงพวกนี้ให้ดิ้นะ เมื่อเราเริ่มด้วยตัวเอง เราก็เสนอผลงาน วิจัยออกไปว่า จากการประเมินผลการติดตามเยี่ยม ทำแบบครบวงจร มีการ แนะนำบริการ บริการปัจจัย 4 ให้แล้ว บริการเรื่องดูแลสุขภาพให้แล้ว บริการฟื้นฟูสภาพจิตโดยธรรมะก็ให้แล้ว บริการจัดหางาน บริการฝากเลี้ยง เด็กกรณีที่ไม่สามารถเอาเด็กกลับไปสู่ครอบครัวได้ บริการสื่อสัมพันธ์เชื่อมโยง ระหว่างครอบครัวกับตัว case รวมไปถึงครอบครัวเดิม คือพ่อแม่ ครอบครัว สามี แล้วก็รวมไปถึงการส่งต่อไปรับบริการอื่น ๆ ถ้าสมมติว่าเราดำเนินการไป แล้วจนถึงที่สุด สุดท้ายเขาจะตัดสินใจ อย่างไรเราจะยึดถือว่าตรงนี้นะเราเต็มที่ แล้ว ต้องบอกว่าโครงการบ้านสายสัมพันธ์ เกิดขึ้นจากความพยายามที่ จะแก้ไขและปรับปรุงงานกันตลอดเวลา เพราะฉะนั้นในแต่ละช่วงปีลักษณะ

- งานจะไม่เหมือนกัน จะเปลี่ยนรูปแบบของการทำงานไปเรื่อย ๆ ตาม 1. ตาม case ที่เข้ามา 2. ตามการพัฒนากระบวนการทำงานที่จะส่งให้มันไปสุดยอด 3. ให้เด็กโตไปแบบไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งอันนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป้าหมายของเรา คือ 1. ช่วยแม่ให้รอด ทางกาย 2. ต้องไม่ผิดพลาดซ้ำสอง 3. เด็กต้องโตขึ้น อย่างไม่เห็นแก่ตัว นี่คือเป้าหมายหลัก ๆ ที่ท่านแม่ซีคันทันสนียได้ให้นโยบายไว้ เราก็พยายามที่จะจัดการกระบวนการ
- ผู้วิจัย - ก่อนที่จะมีการนำธรรมชาติเข้ามาดูแล มีบ้างไหมคะที่มีเหตุการณ์ที่แม่ทิ้งลูกเอาไว้ ที่นี้ แล้วมีการตัดสินใจอย่างไรกับเด็กที่ถูกทิ้งไว้
- คุณสมถวิล - มีค่ะ นั่นเป็นบริการสุดท้าย คือบริการส่งต่อ กรณีที่เขาตัดสินใจแล้วว่า ในกระบวนการทั้งหมดที่มีนี้เขาถามตัวเองแล้ว เขาให้โอกาสตัวเองแล้ว สุดท้ายเขาไม่สามารถรับผิดชอบต่อตรงนี้ได้ เขาอาจจะปรึกษาเราก่อนที่จะทิ้งไป หรือตัดสินใจชั่วคราวทิ้งไปเลย ตรงนี้เราต้องพิทักษ์สิทธิเด็กโดยการส่งเด็กเข้าไปอยู่ใน การดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ที่จะหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้
- ผู้วิจัย - ผู้ที่เข้ามาอยู่ที่นี้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่มีปัญหาในลักษณะใดมากที่สุดคะ
- คุณสมถวิล - เป็นมารดานอกสมรส ตั้งครรภ์โดยไม่ยอมรับบุตร ไม่ต้องการบุตร มีแนวโน้ม หรือมีพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่าไม่ต้องการบุตร นั่นคือ case เฉพาะของที่นี่ ส่วน จะเกิดจากสาเหตุอะไร ก็จะมีตั้งแต่ถูกสามีทิ้ง ถูกข่มขืน ผิดพลาดในชีวิต (ผู้ชายไม่รับผิดชอบ)
- ผู้วิจัย - แล้วในกรณีเหล่านี้ จะเป็นพวกที่ทางครอบครัวของผู้หญิงไม่ยอมรับด้วยหรือเปล่า
- คุณสมถวิล - ส่วนใหญ่การตั้งครรรภ์นอกสมรส โดยชื่อก็บอกอยู่แล้วว่านอกสมรส เพราะ ฉะนั้นบางครั้งการตั้งครรรภ์ตรงนี้พ่อแม่ก็ไม่ทราบ เป็นการตั้งครรรภ์แบบลักลอบ ได้เสีย ต้องบอกอย่างนี้มากกว่าก็เกิดตั้งครรรภ์ขึ้นมา แล้วในความพยายามของการแก้ไขปัญหา เขาก็พยายามแล้ว เท่าที่เราสอบถามประวัติ case ดู เกือบจะทุกราย ร้อยละ 90 พยายามทำแท้งมาแล้วทั้งนั้น พยายามจะแก้ปัญหาด้วยตนเองมาแล้ว แต่มันไม่ได้ เมื่อไม่ได้ก็ต้องอ้อมท้องต่อไป ตอนนี้จะทำอย่างไรต่อไปละ ตั้งแต่คลอด ตั้งแต่เลี้ยงดู

- ผู้วิจัย - การที่ผู้หญิงเหล่านี้เข้ามาอยู่ที่นี้ส่วนใหญ่เขาจะทราบข่าวมาจากที่ไหนหรือว่ามีใครเป็นผู้แนะนำมาคะ
- คุณสมถวิล - ในกรณีของมารดานอกสมรสนะ โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะไม่ค่อยฝากครรภ์ จะไปพบแพทย์ก็ต่อเมื่อครรภ์ประมาณ 5-6 เดือนขึ้น คือทำแท้งทุกวิธีแล้วก็ไม้ออก ก็มักจะไปตอนหลัง เวลาพอไปถึงพยาบาลแล้ว เขาก็จะดู เกณฑ์ที่เขาจะดูว่าคนนี้มีแนวโน้มที่จะทิ้งลูกหรือไม่ ก็คือ 1. ไม่มีสามี แจ้งไว้เลยว่าไม่มีสามี 2. ครรภ์แก่แล้วเพิ่งมาฝาก จะเป็น 2 ประเด็นหลักที่เขาจะสังเกต แล้วก็ส่งพบนักสังคมสงเคราะห์ หรือบางคนพฤติกรรมตรง ๆ หนูไม่เอาลูก มาฝากท้อง หนูจะมาคลอดเฉย ๆ แล้วก็ไม้อเอาลูก ก็ส่งพบนักสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก้ไข้ปัญหา และให้บริการ แนะนำบริการที่มีอยู่ในสังคมให้เขา รู้ เป็นผู้ประสานงานทรัพยากรเหล่านี้ให้ เพราะฉะนั้น เขาก็จะแนะนำบริการต่าง ๆ มากมาย แล้วแต่ว่า จะเลือกทางไหน แล้วถ้าเขาเลือกที่นี้ นักสังคมสงเคราะห์ก็จะส่งมาที่นี้ แล้วถ้าช่วงหลัง ๆ หลังจากที่เราทำงานกันไปได้ระยะหนึ่ง ชาวคราวในหน้าหนังสือพิมพ์ก็เริ่มปรากฏมีการประชาสัมพันธ์บ้าน ที่มีคนมาเห็น มาดูว่าบ้านหลังนี้เขาทำอะไร พอแพร่หลายไปมาก ๆ เข้า case หลัง ๆ ก็จะมีเหมือนกันที่มาจากสื่อมวลชน อย่างรายหนึ่งกำลังคิดที่จะไปทำแท้งอยู่พอดี กำลังสองจิตสองใจว่าจะทำแท้งดีไหม บังเอิญเปิดทีวีดู บ้านสายสัมพันธ์ออกทีวีพอดี ก็เลยไม่ไปทำแท้ง มาที่นี้ดีกว่า ก็ไปพบนักสังคมสงเคราะห์ที่โรงพยาบาลเด็ก แล้วเขาก็ส่งมาที่นี้
- ผู้วิจัย - ผู้ที่เข้ามาใช้บริการเป็นผู้ที่เลือกที่จะเข้ามาอยู่ที่บ้านสายสัมพันธ์ แล้วทางบ้านสายสัมพันธ์มีเกณฑ์ในการรับผู้ที่เข้ามาอยู่บ้างไหมคะ หรือว่ารับทุกคนที่ต้องการจะเข้ามาอยู่ที่นี่
- คุณสมถวิล - เลือกค่ะ เราจะขออนุญาตที่จะเลือก case เข้าบ้าน เนื่องจากว่าเราต้องการที่จะทำงานเพื่อที่จะแบ่งเบาภาระของรัฐส่วนหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือเพื่อที่จะแก้ไข้และป้องกันกับปัญหาไปพร้อมกัน เราขอเลือกแม่ที่เป็นมารดานอกสมรส ไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใดก็ตาม แต่มีพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มที่จะทิ้งบุตรเป็นกลุ่มแรก ถ้าเกิดว่าต้องการจะทอดทิ้งบุตรเราขอ เรารับเฉพาะแม่ที่จะทอดทิ้งลูก จนถึงที่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เขา คือหาสถานที่เลี้ยงลูกให้ก่อน สามารถแก้ไข้ปัญหาครอบครัวให้เขาได้ และในขณะเดียวกันเราก็

- สามารถป้องกันปัญหาที่จะไม่ให้เกิดการทอดทิ้งซ้ำอีก น่าจะให้โอกาสแม่กลุ่มนี้ก่อน
- ผู้วิจัย - จุดประสงค์หลักของผู้ที่เข้ามาอยู่ในบ้านสายสัมพันธ์ มีความคิดที่จะเลี้ยงลูกใหม่คะ
- คุณสมถวิล - ไม่คะ ทุกคนที่มาที่นี่ เขาไม่ได้คิดเอาไว้ก่อนหรือว่าจะเลี้ยงลูกเอง เพียงแต่ว่าเขามา 1. มาเพื่อหลบไม่ไห้ใครเห็นครรภ์ที่ใหญ่ขึ้น 2. เพื่อมารอคคลอด อันนี้คือเป้าหมายหลักของใจเด็กจริง ๆ แต่เมื่อมาอยู่แล้ว มันมีกระบวนการของความเป็นอยู่ในบ้าน ในครอบครัว ที่มีการถ่วงโยงความคิด ความรู้สึกที่มันเป็นไปในทางที่ดี และประกอบกับลูกที่โตขึ้น ๆ เขาเห็นพัฒนาการของเด็กไปจนกระทั่งคลอดเขามีประสบการณ์การคลอดที่ดี ไม่ได้ว่าหวั่นจะจนเกินไป แม้ว่าจะไม่มีญาติไปเยี่ยม ก็ยังมีเราเป็นญาติที่ไปเยี่ยม กระบวนการดูแลตรงนี้ จะช่วยให้เขาผูกพันกับลูกมากขึ้น หลังจากลูกได้ดื่มน้ำนมหยดแรก ความผูกพันกับลูกก็จะเกิดขึ้น และหลังจากนั้นเราก็จะให้ การดูแลไปตามกระบวนการ และก็ให้เด็กตัดสินใจอีกทีหนึ่ง วางแผนตัดสินใจให้ดี วางแผนชีวิตให้ดี คนบางคนก็อาจจะบอกว่า มองอนาคตแล้วมองไม่เห็น ถ้ามีลูกไปด้วยนี้มันลำบาก งานเขาก็ไม่รับ เราก็ต้องมีการแนะนำบริการจัดหางาน เรามีงานที่เลี้ยงลูกไปด้วยดูแลตัวเองไปด้วย ถ้าไม่ได้จริง ๆ ทำไม่หนุถึงไม่คิดที่จะหาใครมาช่วยหนุรับผิดชอบละ นี่คือวิธีการที่เราจะบอกเขา ค่อย ๆ ให้เขารู้สึกว่าเขาไม่ได้โดดเดี่ยว แม้ว่าเด็กจะมีเราซึ่งเป็นเพื่อน แต่เขาก็ยังมีครอบครัวที่ยังรอเขาอยู่นะ ถึงอย่างไรครอบครัวก็ต้องให้อภัย ต้องให้ออกาส อาจจะมีเจ็บปวด อันนี้เราปฏิเสธไม่ได้ ครอบครัวเสียใจปฏิเสธไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่คุณเป็นคนหนึ่งที่ทำผิด เพราะฉะนั้นก็ลองดูใหม่ ลองบอกเขาใหม่ เขาอาจจะยอมรับก็ได้นะลองดูเด็กก็จะใช้ เวลากระบวนการในการเตรียมใจในการที่จะตัดสินใจบอกครอบครัว นานหรือไม่นานขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของเขากับครอบครัวว่ามีความสัมพันธ์ในลักษณะแบบไหน ห่างเหิน หรือใกล้ชิด หรือแบบเผด็จการ อะไรอย่างนี้ ก็แล้วแต่

- ผู้วิจัย - ในกรณีของผู้ที่เข้ามาแล้วเห็นรูปแบบในการปฏิบัติกิจกรรมของที่นี่ เช่น การ
สวดมนต์ การงานบ้าน การปฏิบัติธรรม แล้วเขาไม่ต้องการที่จะเข้าร่วม
กิจกรรมนั้น ๆ จะมี วิธีการอย่างไรคะ
- คุณสมถวิล - เราไม่บังคับ บ้านสายสัมพันธ์ไม่ใช่สถานสงเคราะห์ ไม่ใช่เป็นบ้านที่มีรูปแบบ
เป็นคอนกรีตหรือตายตัว ทุกอย่างจะเอื้อกิจกรรมทุกชนิดจะเอื้อเพื่อให้เขา
พร้อมที่จะเข้ามา เช่น ถ้าไม่พร้อมที่จะเข้ามาสวดมนต์ก็ยังไม่ต้อง แต่อย่างน้อย
ที่สุดคุณเชื่อในเรื่องของจิตวิทยากลุ่มใหม่ ถ้าเชื่อ เมื่อใดก็ตามที่เราอยู่รวมกลุ่ม
มนุษย์ทุกคนเป็นสัตว์สังคม ไม่มีใครที่จะอยู่โดดเดี่ยวแล้วถ้ากลุ่มทำอะไร ถ้า
เขาไม่ทำอะไร 1 คน เขาจะอยู่ไม่ได้ด้วยตัวของเขาเอง แล้วเขาก็จะโอนอ่อนผ่อน
ตามกลุ่มเอง โดยไม่ต้องไปบังคับ
- ผู้วิจัย - สมาชิกที่เข้ามาใหม่ ๆ ส่วนใหญ่มักจะจมอยู่กับอดีตของตนเอง มีวิธีการอย่าง
ไรที่จะทำให้เขาสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่มีปัญหา
- คุณสมถวิล - ที่นี่จะมีกฎเหล็กอยู่ข้อหนึ่ง เราใช้คำว่า กฎเหล็ก เพื่อที่จะให้กำลังใจเขา คน
ทุกคนมีอดีต เราจะย้ำเสมอเลยว่าคนทุกคนมีอดีตและคนทุกคนมีความเจ็บ
ปวด เพราะฉะนั้นเมื่อทุกคนมีอดีต ทุกคนรู้จักเจ็บ ทำไมเราต้องตกย้ำซ้ำเติม
ในสิ่งนั้น แล้วสิ่งนั้นมันผ่านไปแล้ว มันแก้ไขไม่ได้ แต่วันนี้และวันพรุ่งนี้เป็นสิ่ง
ที่เรากำลังจะเดินไปถึง เราควรใส่ใจในปัจจุบันขณะดีกว่า
- ผู้วิจัย - มีความยากมากแค่ไหนกว่าที่เราจะทำให้คนคนหนึ่งกลับมายอมรับกับชีวิตใน
ปัจจุบันของเขาได้
- คุณสมถวิล - เรากับเขามากันคนละที่ เด็กแต่ละคนมาจากคนละที่ เพราะฉะนั้นความ
สามารถใน การที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเขา เป็นสิ่งที่ยาก เพราะเด็กทุก
คนเขาจะมีกำแพงกันอยู่เลย ถ้าเขาอยากให้คนอื่นมองเขาเป็นสิ่งที่ดี เขาก็จะ
สร้างกำแพงกัน ยากกว่าจะทะลุวงเข้าไปได้ยากมาก แต่ว่าก็ไม่ได้ยากเย็น
ขนาดว่าทำไม่ได้ ก็ค่อย ๆ ทำไปอยู่ที่การฝึกการสังเกต นักสังคมสงเคราะห์
หรือคนทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนที่มีปัญหาต้องช่างสังเกต ต้องรู้ ช่างซักถาม
แต่ว่าไม่ใช่ไปถามจี้ ไม่ใช่ ไม่มีใครที่อยากให้คนอื่นจี้ความผิดของตนเอง แต่เรา
อาจจะต้องถามในเชิงที่สร้างสรรค์กว่านั้น อาจจะใช้คำถามว่า เพราะอะไรละ
คะ เพราะอะไรหนูถึงคิดว่า หนูไม่มีเพื่อน เขาก็จะแจจแจง อธิบายมาว่า
ทำไมเขาถึงไม่มีเพื่อน หนูรู้สึกอย่างไรกับเพื่อนอะไรเหล่านี้ เราก็ต้องมานั่ง

ประมวล แล้วเราก็ต้องเป็นคนสะท้อนกลับไปกลับมาให้เขาคิดเอง ที่นี้จะเน้นให้คิดเอง เพราะฉะนั้นคำถามทุกคำถามที่จะถามนี่คือคำตอบที่เขามีอยู่ เพียงแต่ว่า เขาอาจจะจัดระบบตรงนั้นไม่ได้ นักสังคมสงเคราะห์หรืออาสาสมัครทุกคนที่ทำงาน ด้านสังคมสงเคราะห์ที่นี่ จะต้องเป็นผู้จัดระเบียบความคิดให้ แต่การเลือกการตัดสินใจเขาจะต้องเลือก เพราะเรา หรือว่ากิจกรรมในแต่ละวันมันอาจจะสร้างประสบการณ์ที่ดีให้เขาอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นข้อมูลที่เขาได้ไป เขาจะใช้ประสบการณ์จากประจำวันที่เขาได้มาค่อย ๆ จัดเรียงลำดับเอง

ผู้วิจัย

- หลักในการปฏิบัติของบ้านสายสัมพันธ์มีขั้นตอนอย่างไรบ้างคะ

คุณสมถวิล

- เมื่อแรกเข้ามา ต้องดูลักษณะของการเข้าว่าเขาเข้ามาในลักษณะตั้งครรภหรือว่ามาภายหลังคลอดบุตร ลักษณะของแม่ 2 ประเภทนี้จะต่างกัน จะเน้นคนละจุด ถ้าแม่หลังคลอดจะเน้นในเรื่องการดูแลภาวะหลังคลอด เรื่องการดูแลบุตร แล้วก็อยู่ร่วมกัน แม่ตั้งครรภจะมีภาวะปกติของร่างกายสูงก็คือ ทำอะไรต่าง ๆ ได้ แต่ว่าแม่หลังคลอดแผลยังไม่แห้งดีบางที่จะทำอะไรยังไม่ค่อยได้ แม่ตั้งครรภก็ต้องช่วยเหลือ เราจะบอกเด็ก ๆ เสมอเลยว่า มาจากคนละที่คนละทางก็จริงอยู่ แต่อย่างน้อยความเป็นคนไทย ความเป็นลูกของพระพุทธศาสนา บุตรของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน เราถือว่าเราคือพี่น้องกัน

ผู้วิจัย

- ระยะเวลาในการที่จะเข้ามาอยู่ที่บ้านสายสัมพันธ์นี้ มีกำหนดหรือไม่คะ

คุณสมถวิล

- ขึ้นอยู่กับปัญหาของเขา แต่โดยอย่างน้อยแล้วไม่เกิน 9 เดือน จะถึง 9 เดือนหรือเกิน 9 เดือนขึ้นอยู่กับปัญหาของเขาว่าจะได้รับการคลี่คลายได้มากน้อยแค่ไหน จริง ๆ แล้วเกณฑ์ในความรับผิดชอบ เกณฑ์ในการจำหน่ายออกจะต้องดูในเรื่องของความพร้อมของตัวเขาด้วยเป็นหลัก ความพร้อมทางด้านจิตใจ ความมั่นคงทางด้านจิตใจ นั่นคือประเด็นแรกที่จะดู ไม่ใช่แต่ว่า แข็งแรงแล้ว ลูกโตแล้ว ออกไปได้ไม่ใช่ เพราะคนที่จะเป็นแม่คนได้นี้ ต้องมั่นคง เพราะไม่อย่างนั้นลูกก็จะไม่รอด เด็กยังเล็กมาก เด็กยังต้องการความช่วยเหลือจากคนเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นถ้าเขามีความมั่นคงทางด้านจิตใจแล้ว มีความมั่นคงทางด้านหน้าที่การงานแล้ว สุขภาพดีแล้วทั้งแม่และลูก เขาก็ไปรอด แล้วเราก็มีการติดตามผล ไม่ว่าจะทางตรงคือโทรศัพท์ หรือไปเยี่ยมบ้าน ทางอ้อมก็จดหมายแล้วก็ให้มาเยี่ยมบ้านบ้างอะไรแบบนี้

- ผู้วิจัย - กิจกรรมที่ทุกคนต้องปฏิบัติในแต่ละวันมีอะไรบ้างคะ
- คุณสมถวิล - ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เน้นในเรื่องของการดูแลตัวเองกับลูก การดูแลบ้าน ดูแลชุมชน ตื่นเข้ามาเลยก็ดูแลลูก รับประทานอาหารตอน 7 โมงเช้า มีกิจกรรมภาคเช้า ดูแลบ้าน ทำความสะอาดเกือบครึ่งวัน ป้อนข้าวให้นมลูก ซักผ้า เพียงรับประทานอาหารเช้า บ่ายโมงตรงร่วมกิจกรรมในตอนบ่ายต้องมาเดิน จักรม เดินเล่นอย่างมีสติทุกวันพร้อมกันทั้งบ้าน ทุกคน ถึงบ่าย 2 โมง แล้ว พอหลังจากบ่าย 2 โมงไปแล้ว เขาก็จะกลับไปดูแลลูก เก็บผ้าพับผ้า ทำ ความสะอาดบ้านรอบสองดูแลชุมชนรอบสอง แล้วก็ถึงเวลารับประทาน อาหารเย็น สวดมนต์กลางคืน เราอาจจะมีประชุมกันนิดหน่อยช่วงสวดมนต์ กลางคืนพร้อมกับแม่ชี แล้วก็เข้านอนนี่คือวันปกติของเขา แต่ถ้าวันไหนที่มี อาสาสมัครเข้ามา มันก็จะเป็นอีกแบบหนึ่ง บ่ายหลังจากที่ดูแลอะไรเสร็จแล้วก็ จะเป็นช่วงของการทำกลุ่ม ให้คำปรึกษา จะมีนักสังคมสงเคราะห์หรือพี่เข้ามา
- ผู้วิจัย - อาสาสมัครจากที่อื่นมีใครบ้างคะ
- คุณสมถวิล - ของ กทม. มีพี่จาก กทม. มาช่วยอีกคนหนึ่งแล้วก็นักสังคมสงเคราะห์จาก โรงพยาบาลเด็กมาช่วย ที่นี้จะเน้นให้พึ่งตนเอง เราเชื่อว่าการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ ตามแต่ขึ้นอยู่กับที่พึ่งตนเอง คุณพึ่งตนเองได้เร็วได้มากคุณก็สามารถจะลด ปัญหาในสังคมได้มาก แล้วไม่ใช่แค่เพียงคุณคนเดียว ลูกของคุณ ครอบครัว ใหม่ของคุณในวันข้างหน้า
- ผู้วิจัย - หลักในการอบรมดูแล ให้แม่ ๆ ทั้งหลายมีความรักลูกของตัวเองจนไม่คิดที่จะ ทอดทิ้งลูกไป มีวิธีการอย่างไรบ้างคะ
- คุณสมถวิล - หลักจริง ๆ แล้วคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในความอ่อนโยนในทุกเรื่อง คน ทำงานทุกคนที่นี้ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ทำอย่างไรที่เขาจะมองเห็น คือเขาจะ ฝึกลมองเราทุกฝีก้าว โดยที่เราไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรที่จะให้เขามอง เห็นว่าในทุกฝีก้าวที่เราเดิน ไม่ว่าจะอยู่ตรงไหนของพื้นที่นี้ เราต้องมีความ สุขให้เขาเห็น ไม่ขุ่นมัวให้เขาเห็น แล้วเด็กเมื่อมาอยู่รวมกันมาก ๆ มันก็จะมี อะไรกันบ้างต้องไม่เป็นกระต่ายตื่นตูม เช่น ทะเลาะกันเราก็ไปกับเขาด้วย คำ ทอกันอันนี้ก็เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เพราะฉะนั้น ตรงนี้เราก็ค่อย ๆ แล้วฝึกสอน การให้การรับ จากที่เราให้เขาก่อน เขาให้เรา มีการขอบคุณ มีการไหว้

- ผู้วิจัย - แล้วใช้หลักการใดที่จะทำให้แม่ ๆ ทุกคนเกิดความรักและดูแลลูกคนอื่นเหมือนกับที่รักและดูแลลูกของตนเองและอยู่ร่วมกันได้อย่างที่จะทำให้มีปัญหาน้อยที่สุด
- คุณสมถวิล - หลักของการเอื้อเฟื้อ บ้านสายสัมพันธ์ทุก case พี่จะยกตัวอย่างง่าย ๆ ก็ด้วยกัน หนูไหว้คนยากหรือง่าย โดยปกติในสังคมไม่ค่อยเห็นคนรับไหว้ การพยักหน้ารับเฉย ๆ นั่นก็คือการที่เราคิดว่าเราแน่กว่าเขา แต่จริง ๆ ในเส้นทางชีวิตทุกชีวิตมันมีโอกาสผิด พลัด ไม่มีใครแน่กว่าใคร แล้วไม่มีใครฉลาดกว่าใคร เพราะฉะนั้น ที่นี้ กระบวนการอันแรกเลยที่จะโน้มน้าให้เขาอ่อนลง การที่จะทำให้เขายอมรับเรา ไว้วางใจเรา การโน้มน้าให้เขาอ่อนลงเราจะใช้เทคนิคอันแรกเลยคือ การไหว้ แล้วการไหว้ของเราต้องเป็นการไหว้ที่ก้มหัวทุกครั้ง ตั้งใจไหว้ เราก็จะพยายาม เมื่อเขาไม่ไหว้เราก่อนเราก็จะไหว้เขาก่อน วันแรกที่เขาเข้ามาในบ้าน เมื่อนักสังคมสงเคราะห์มาส่ง เราก็มองไหว้ เขางาม ๆ แล้วกล่าวคำว่า สวัสดีค่ะ เขาก็จะรีบยกไหว้ แบบไหนก็แล้วแต่เขาอย่าไปตำหนิ แล้วเราก็จะไหว้เขาอย่างสม่ำเสมอที่พบกัน ความสม่ำเสมอในพฤติกรรมของเรา เราเน้นในแบบอย่างตรงนี้มาก ความสม่ำเสมอของพฤติกรรม เธอจะไหว้ฉันหรือไม่ไหว้ฉัน ฉันก็จะไหว้เธอทุกวัน เข้าเจอหน้า สวัสดีค่ะ ทุกวัน จนกระทั่งวัน ไหนที่เขาไหว้เราได้อย่างงามนั่นแหละ วันนั้นคือวันที่เขาพร้อมแล้วที่จะรับทุกอย่าง เพราะคนที่ไม่ยอมก้มหัวให้ใครก็จะถือว่าคนอื่นโง่กว่าตัวเองหมด
- ผู้วิจัย - ในกรณีที่เกิดมีปัญหทะเลาะกัน เราจะแก้ปัญหาดังนี้ได้อย่างไรคะ
- คุณสมถวิล - อะไรก็ตามที่เกิดขึ้นในบ้าน เราต้องเอาเข้าประชุมที่บ้าน เราจะไม่ตัดสินเจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิตัดสินใจใด ๆ ทั้งสิ้น เราต้องเอาเข้าประชุมด้วยกัน เรียกมาพูดกันก่อนทีละคน ขอข้อมูลให้ฟังทีละคนก่อน แล้ว 2 คนก็มาพูดกันตรงหน้า มีอะไรที่หนูไม่พอใจในตัวเพื่อนเขา หรือมีอะไรที่หนูต้องการให้เพื่อนเขาทำ หนู หรือหนูทำให้เพื่อน แล้วมันไม่ถูกใจอย่างไร ก็ให้พูดกันต่อหน้าตัดสินใจได้ ไหมว่าปัญหาที่เกิดทั้งหมด เพราะอะไร ตัดสินปัญหาได้หรือยัง วิเคราะห์ปัญหาเป็นหรือยัง เราจะไม่มีการบอก ว่า เธอทะเลาะกัน เธอคนนั้นผิด เธอคนนี้ผิด ลงโทษอย่างนั้น ไม่ใช่

- ผู้วิจัย - แล้วที่ประชุมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือมีหน้าที่อย่างไรบ้างคะ
- คุณสมถวิล - หลังจากที่เรายุกันแล้ว 2 คน เมื่อเอามาเผชิญหน้ากันแล้ว ข้อมูลเราก็จะได้ อีกแบบหนึ่ง เพราะตอนแรกเราได้ข้อมูลมาด้วยอารมณ์ ต่างคนต่างมีโอกาสใส่ เต็มที่ พอมาอยู่ตรงหน้าการจะใส่อารมณ์มันก็ไม่ค่อยอยากจะใส่เท่าใด เพราะ รู้สึกว่า แหม...อยู่กันทุกวัน เห็นหน้ากันทุกวัน ก็ระวังกันนิดหน่อย พอมีการ ระวัง ก็มีโอกาที่จะคิด ทบทวน โดยที่เราเป็นผู้ป้อนคำถาม สะท้อนความรู้ สึกของคนนี้ สะท้อน ความรู้สึกของอีกคน และตรงนี้นี่จะเป็นศิลปะของการ สอนเรื่องกติกาโดยที่เขาไม่รู้ตัว ถ้าเกิดเราไปบอกถึงกติกา ข้อที่ 1 2 3 4 ไม่ มีใครฟัง ไม่มีใครทำ ตรงนี้คือการสอนเรื่องของกติกา เรื่องของหลักระชา- ธิปไตย หลังจากที่เรายุกัน 2 คนแล้ว เรามายุกันกลุ่มใหญ่ คนทั้งบ้านยุ กัน คนทั้งบ้านมีความรู้สึกอย่างไร หนูรู้สึกใหม่ที่ว่าเพื่อนรู้สึกอย่างไรบ้าง คน 2 คนไม่ชอบกันในบ้าน คนอื่นมีความสุขไหม เมื่อคนอื่นตอบว่าไม่มีความสุขแล้ว ทำอย่างไรถึงจะให้มีความสุขละ ช่วยกันคิด เสนอหาทางออก แล้วก็เลือกทาง ที่ดีที่สุดในทันที นี่ก็คือการสอนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้เขา แล้ว เขาก็จะค่อย ๆ เรียนรู้
- ผู้วิจัย - แล้วถ้าหากในช่วงที่มีการทะเลาะกันแล้วเจ้าหน้าที่ไม่อยู่ ดิถภาจะทางด้านอื่น จะมีวิธีการอย่างไรคะ
- คุณสมถวิล - เราใช้วิธีนิทาน เรามีนิทานประจำบ้าน ได้มาจากท่านแม่ชีกรุณาถ่ายทอดให้ ฟังอีกต่อหนึ่ง ท่านบอกว่าเมื่อใดก็ตามแต่ที่สุนัข 2 ตัวทะเลาะกัน เป็นเพราะ สุนัขตัวหนึ่งเริ่ม แล้วมีสุนัขอีกตัวหนึ่งตอบสนองใช่หรือไม่ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ อยากรจะเป็นสุนัขตัวที่ 1, 2, 3, ... เราต้องหยุดที่ไหน ต้องหยุดที่ตัวเอง ก็คือ ถ้าสุนัขตัวที่ 1 ไม่เริ่มตัวที่ 2,3,4 ก็จะไม่ มี อันนี้คือสิ่งที่เราบอกกันอยู่เรื่อย ๆ แล้วเราก็จะเน้นกันอยู่เสมอเลยว่า การอยู่ด้วยกันทุกคนมีปัญหาที่มากพออยู่ แล้ว มีความทุกข์ใจมากพออยู่แล้ว ทำไมเราจะต้องสร้างเสริมความทุกข์อื่นเข้า มาอีก และโอกาสตรงนี้ที่เราจะมาหยุดอยู่กับตัวเอง หยุดเพื่อที่จะพิจารณา หยุดเพื่อที่จะวิเคราะห์ถึงปัญหาของเรา เราไม่มี ถ้าอยู่ข้างนอกเราก็ ต้องวิ่ง หาเงินเพื่อเลี้ยงตัวเอง แต่เรามีโอกาสนี้แล้ว เรามีเวลาช่วงหนึ่งที่มันนิ่ง ๆ อยู่ อย่างนี้ทำไมเราไม่ใช้เวลานี้ให้มันมีคุณค่ามากที่สุด เขาก็จะค่อย ๆ ฟัง แล้ววิธี การบอก การสอน เราก็ต้องไม่บอก สอนด้วยบรรยากาศที่ตึงเครียด ตรงนี้

- สำคัญ ความอบอุ่น ความอ่อนโยน ความรู้สึกของการไม่สร้างบรรยากาศของ ความตึงเครียด หรือให้ความรู้สึกคอขาดบาดตาย อันนี้สำคัญ กระบวนการ เรียนรู้ ของคนจะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อไม่มีบรรยากาศที่เสีย ๆ
- ผู้วิจัย - เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในบ้านสายสัมพันธ์มีท่านใดบ้างคะ- มีพี่ใหญ่ (คุณสมถวิล) , พี่ที่โรงพยาบาลเด็ก, คุณนิยาม ที่จะมากันประจำ อาทิตย์หนึ่งก็จะสลับหมุนเวียนกันมา, มีพี่ที่ กทม. คือคุณรัตนาพรอีกท่านหนึ่ง ที่จะเข้ามาช่วยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
- คุณสมถวิล - เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลบ้านสายสัมพันธ์โดยตรงมีด้วยกันทั้งหมดกี่ท่านคะ
- ผู้วิจัย - แม่ทั้งหมดที่อยู่บนบ้าน ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ เพราะเราถือว่าความรู้สึกของคน คนหนึ่ง จะกระทบถึงทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นคุณคือเจ้าหน้าที่ คอยดูแลทุกอย่าง เขาจะบอกว่า ตรงนี้ขาด ตรงนี้อาจได้ ตรงนั้นอยากมี อะไรก็ตามแต่ คุณ ต้องเป็น list ขึ้นมา นำเสนอปัญหา แล้วต้องมีศิลปะ ในการนำเสนอ อันนี้คือการสอนให้เขา 1. คือการเป็นผู้นำ 2. การกล้าแสดง ออกในทางที่เหมาะสม 3. การเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นเด็กที่นี้จะ ถูกฝึกให้ใช้สติปัญญาอยู่เรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัว ถ้าเขารู้ตัวจะต่อต้านทันที นี่คือ ความรู้สึกของมนุษย์ทั่วไป ทุกคนที่นี้เราถือว่า เป็นเจ้าหน้าที่ และเป็นแบบ ฝึกหัดเล่มโต เราทุกคนกำลังทำแบบฝึกหัด เราต้องอ่านต้องศึกษาแล้วก็หมั่น ทำแบบฝึกหัดชีวิตของเรา คนทุกคนไม่เหมือนกันด้วย
- ผู้วิจัย - หลักการในการจำหน่ายออกมีวิธีการอย่างไรคะ
- คุณสมถวิล - พี่ใหญ่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานทรัพยากรให้ข้อมูล การที่เขาจะไปสมัครงาน หรืออะไรขึ้นอยู่ที่ความพร้อมของเขา ถ้าน้องสามารถไปเองได้ น้องไปได้เลย โดยเบิกค่าใช้จ่ายที่สำนักงาน การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต้องมาทำเบิก เป็นระบบ
- ผู้วิจัย - พอจะบอกถึงค่าใช้จ่ายที่ให้กับทุกคนในบ้านสายสัมพันธ์ได้ไหมคะ
- คุณสมถวิล - ต่อหัวต่อคนรวมแล้วก็ใช้จ่ายเยอะมาก เราให้เบิกเป็นครั้งคราวตามความ จำเป็นเพราะว่าเรามีอาหารให้ 3 มื้อ อาหารก็จะรับได้ที่อาสาสมัครที่ office ไปช่วยจ่ายให้แล้วเขาก็ทำอาหารรับประทานกันเอง 3 มื้อ แต่ว่ามื้อเย็นต้องรับ ประทานเองเพราะว่าแม่ลูกอ่อนต้องได้รับอาหารที่ครบหมู่ 2 มื้อเข้ากับกลาง วันมาทานร่วมกันเป็นมังสวิวัติ กลางวันเดินออกมาทานที่ร้าน อย่างน้อยเด็กก็ ได้เปลี่ยนบรรยากาศ ไม่อึดอัด ไม่จำเจ และที่นี้ก็คือบ้านที่เขาจะเดินได้ทุกที่

- สมัยก่อนเรามี concept ในการทำงานเรามองว่าเขาเป็นคนไข้ เพราะมาจากโรงพยาบาล เราเรียกผู้ป่วย คนไข้แล้วมันก็จะ weak อยู่ตลอดเวลา คนไข้ก็ต้องได้รับการดูแลตลอดเวลา พอหลัง ๆ ชักจะไม่ค่อยดีรู้สึกว่าการ concept ของการเรียกอย่างนี้ มันมีผลต่อการปฏิบัติงานกับเขา ต่อความรู้สึกของเขาเปลี่ยนใหม่เป็นผู้ใช้บริการ เขามาใช้บริการ เพราะฉะนั้นบริการที่มีอยู่ต้องเป็นบริการที่ดี ที่มีคุณธรรมและเขาก็จะสามารถใช้บริการนั้นได้อย่างเต็มศักยภาพ เมื่อวันข้างหน้าเวลาที่เขาออกไป เขาก็จะดูแลตัวเองได้
- ผู้วิจัย - ตั้งแต่ที่บ้านสายสัมพันธ์เป็นที่รู้จักมากขึ้น ผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่นี้ก็คงจะมากขึ้นด้วย มีปัญหาในด้านสถานที่พักบ้างไหมคะ
- คุณสมถวิล - อยู่ที่ความเอื้อเฟื้อของคนในบ้าน ของน้องบนบ้านสายสัมพันธ์ว่าจะสามารถเอื้อเฟื้อให้คนอยู่ได้มากน้อยแค่ไหน เราเคยมี case ที่มากที่สุด 26 คู่ แม่และลูกรวมแล้วก็ประมาณ 50 กว่าคน อยู่ในบ้านหลังเล็ก ๆ เขาก็อยู่กันได้ ห้องหนึ่งนอนกันแทบจะเป็นสลัมน้อย ๆ เลย เพราะว่าแม่กับลูกต้องนอนด้วยกัน แล้วเด็กเล็กมี เด็กโตมีเด็กแรกเกิดมี มันวุ่นวายไปหมด แต่ก็อยู่ได้ ไม่มีปัญหา เพราะว่าเด็กเขาเอื้อเฟื้อ คับที่อยู่ได้ค้ำใจอยู่ยาก หลักนี้ก็ยังใช้ได้อยู่เสมอ
- ผู้วิจัย - ปัจจุบันนี้มีสมาชิกภายในบ้านจำนวนเท่าใดคะ
- คุณสมถวิล - 7 คู่ ประมาณ 14 - 15 คน มันมีการไหลเวียน หมุนเวียนตลอด ในแต่ละปีในแต่ละครั้งที่เราให้บริการ มันไม่ใช่ว่า 10 คนนี้พอหมดปีแล้วจ่ายออกไป ไม่ใช่ มันจะหมุนเวียนมาตลอด เดือนนี้มีจ่าย เดือนนี้มีรับเข้า
- ผู้วิจัย - โดยส่วนใหญ่ ผู้ที่เข้ามาอยู่ จะใช้เวลาานแค่ไหนกว่าที่จะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อแรกเข้ามา
- คุณสมถวิล - จากประสบการณ์ ถ้าเท่าที่ผ่านมา 2 อาทิตย์แรกจะเป็น 2 อาทิตย์ของการปรับตัวเรียนรู้ คือ หยิ่งเชิง มองดูเรา มองดูเขา ยังไม่มีอะไรที่จะแสดงออกมา มากนักอาทิตย์ที่ 3-5 จะเป็นอาทิตย์ของการพยายามที่จะแสดงความต้องการ ความรู้สึกที่มันเป็นพฤติกรรมส่วนตัวออกมาบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ อาทิตย์ที่ 6 ประมาณเดือนที่ 2 เดือนที่ 3 นี้จะเริ่มเป็นนิสัยที่แท้จริงแล้ว เป็นลักษณะของเขาจริง ๆ เริ่มมีการแสดงออก แล้วก็พอหลังจากที่เขาารู้สึกว่าได้แสดงออกเต็มที่แล้ว เขาก็จะกลับมาอยู่ในระยะของการปรับตัวอีกครั้งหนึ่ง ปรับตัวได้แล้วเขาก็จะเริ่มเรียนรู้ เดือนที่ 4-5 จะเป็นการเริ่มเรียนรู้ ระยะจะสั้นหรือเร็ว อันนี้คือ

โดยเฉลี่ยนะ

- ผู้วิจัย - มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวบ้างไหมคะ
- คุณสมถวิล - เยอะค่ะ เพราะส่วนใหญ่แล้วนี่ เท่าที่มีประสบการณ์น้อง ๆ ที่กลุ่มนี้จะเป็นคนที่ไม่รู้จักคำว่ารอ ทุกอย่างต้องเดี๋ยวนี้ ต้องได้ตั้งใจ ต้องอะไรอย่างนี้ พอใครขัดใจก็กระต๊อบเท้า แล้วก็ไม่ฟังใคร นี่คือลักษณะเฉพาะของแม่กลุ่มนี้หรือเปล่า ไม่แน่ใจ แต่เท่าที่มีประสบการณ์ และเท่าที่สังเกตดูจะเป็นแม่ที่เอาแต่ใจตัวเองมาก เพราะฉะนั้น เมื่อต่างคนต่างเอาแต่ใจตัวเองมาอยู่ด้วยกัน แล้วก็ประกอบกับการเลี้ยงดูในครอบครัว ถ้าเลี้ยงดูอ่อนโยน การเอาแต่ใจตัวเองมันก็จะจำกัดอยู่แค่การกระต๊อบเท้า หรือร้องกรี๊ด ๆ แต่ถ้าเกิดเป็นครอบครัวที่รุนแรง ดี บังคับ ชูเชิญอะไรแบบนี้ พฤติกรรมเขาก็จะก้าวร้าวรุนแรง
- ผู้วิจัย - ในกรณีที่มีการแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงเช่น การขว้างข้าวของ เราจะมีวิธีการอย่างไรคะ หรือว่าเขาจะหยุดได้เอง
- คุณสมถวิล - หยุดเองค่ะ เขาจะหยุดได้เอง เขาอาจจะเกรงใจเรา หรืออาจจะเกรงใจเพื่อนในบ้าน หรือเมื่อในบ้านไม่ตอบสนอง ก็แล้วแต่ แต่ถ้าจะมีเรื่องกันนิดหน่อยนี่นะมีค่ะ ผู้หญิงอยู่ด้วยกันเยอะ ๆ นี่จะมีปัญหา แต่อยู่ที่กระบวนการครั้งแรก ต้องแน่นถ้า orientation ไม่แน่น รวนหมดทั้งระบบ แล้วเรามีระบบของการดูแล พี่ดูแลน้อง ทันทึที่ case ใหม่เข้ามา case เก่าที่เคยอยู่ก่อนแล้วต้องดูแล จับคู่ให้ดูแลเป็นคู่ ๆ พอน้องโตก็ปล่อยน้อง ก็ต้องมาเรียนรู้วิธีที่จะต้องมาดูแลน้องคนอื่น ไม่ใช่ที่เราต้องคอยดูแลทุกฝีก้าว ที่นี้จะใช้วิธีพี่ดูแลน้องหมด คือ พี่ในฐานะที่ไม่ใช่แค่วันดูดี เป็นลักษณะของการอยู่มานาน อย่างพี่ใหญ่ (คุณสมถวิล) จะเป็นพี่ใหญ่ของคนทั้งบ้านต่อให้อายุ 30-40 ก็เป็นพี่เพราะว่าพี่ใหญ่จะขออนุญาตเขาก่อน ว่าขออนุญาตเรียกตัวเองว่าพี่จะได้ให้เหมือนกัน แต่ถ้าหนูไม่สะดวกที่จะเรียกพี่ใหญ่ว่าพี่ก็แล้วแต่หนูว่าจะเรียกว่าอะไร ยอมรับการเรียกตรงนั้น
- ผู้วิจัย - ใช้หลักใดในการปกครองคนหมู่มากที่อยู่ร่วมกันคะ
- คุณสมถวิล - คนทุกคนเป็นครูของเราได้ทุกคน เรามีโอกาสผิดพลาดอย่างเขา แต่เราจะเข้มแข็งได้อย่างไรเขาหรือไม่ เรายึดเขาเป็นครู หลักปกครองคือเอาใจเขามาใส่ใจเรา

- ผู้วิจัย - เคยมีผู้ที่มาอยู่แล้วหนีออกกลางคันไหม
- คุณสมถวิล - มีค่ะ หนีออก ปีนรั้วออกเลย ความไม่พร้อม ขโมยเงิน ทิ้งลูกไว้ แต่น้อยมาก
เราก็อพยายามตามแต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยแล้วความจริงแต่แรกเพราะไม่ต้องการให้
ใครรู้จักตัวเองอยู่แล้ว
- ผู้วิจัย - มีบ้างไหมคะที่ต้องการจะออกทั้งที่ยังไม่พร้อม
- คุณสมถวิล - มีค่ะ ส่วนใหญ่เป็นพวกที่อยู่ในช่วงปรับตัวระยะแรก จะไปอย่างเดียวเขาจะ
บอกว่า เขาพร้อม ต้องมาคุยกันถึงสภาพสังคมปัจจุบันจะให้โอกาสให้เขาเจอกับ
ประสบการณ์ตรง จะพาเขาออกไปหางาน พอไม่สำเร็จก็จะคิดว่ามันไม่ถนัด
อย่างที่คิด กลับมาตั้งหลักใหม่เริ่มต้นใหม่ ในกระบวนการตามหลักสูตรทั้ง
หมดจะถูกนำมาใช้หมดในแต่ละ case แต่การใช้อีกครั้ง หลังไม่เหมือนกันแล้วแต่
case ไม่ตายตัว
- ผู้วิจัย - เมื่อมีผู้ที่พร้อมที่จะออกไป มีวิธีการอย่างไรในการส่งเขาออก
- คุณสมถวิล - หากคนช่วย คนแรกคือสามี ถ้าไม่ประสบความสำเร็จ ที่เคยมีคือ 0.1
เปอร์เซ็นต์ บางครั้งเป็นเพราะตัวเขาด้วย ถ้าสามีรับผิดชอบเราต้องคอยดูระยะ
หนึ่งก่อนว่าสามีใส่ใจ สนใจดูแลแค่ไหน สิ่งต่อไปคือ ครอบครัว ถ้าครอบครัว
รับผิดชอบ ต้องดูพ่อแม่พี่น้อง เด็กต้องรู้จักดี ว่าคนไหนที่มี power ที่สุดใน
ครอบครัว จะต้องเข้าหาคนนั้นก่อน ก่อนไปต้องดูข้อมูลก่อน ลักษณะนิสัย ที่
แน่ ๆ คือเวลาที่มีปัญหาเขาแก้ไขอย่างไรอันนี้ต้องรู้ พอรู้ต้องคุยกันกับเด็ก ต้อง
พร้อม แต่ถ้ารับรู้ว่าไม่ลูกเฉย ๆ แต่ยังไม่ยอมรับและให้อภัย จะทำอย่างไร
ประการแรกต้องบอกเด็กก่อนว่า ถ้าพ่อแม่รู้จะโกรธ ผิดหวัง เจ็บ เพราะทุก
รายพ่อแม่จะไม่รู้ อธิบายถึงความรู้สึกของคนเป็นพ่อเป็นแม่ ความคาดหวัง
ความผิดหวัง หาวิธีให้
เขาคลายความผิดหวังและคาดหวัง อาจจะทำให้รับรู้แล้วเรากลับมาก่อน แล้ว
เขียนจดหมายไปเล่าให้ฟังเรื่อย ๆ จนกว่าเขาจะยอมรับแต่ถ้าไม่ยอมรับเลย
จริง ๆ ก็ต้องเริ่มกระบวนการต่อไปคือจัดหางานหาที่เลี้ยงลูก แต่ถ้าเขากลับ
บ้านได้ ก็ส่งให้กลับไปเลี้ยงลูกสักระยะหนึ่ง และคอยตามดูทุกระยะ จน 6 ปี
ของการเลี้ยงดูลูกถ้าจะทำงานก็จะหาให้ดูแลให้ บางครั้งครอบครัวก็มี
ปัญหาภายหลัง

- ผู้วิจัย - มีคนที่ออกไปแล้วเกิดปัญหาที่ทำให้ต้องกลับเข้ามาอีกบ้างไหมคะ
- คุณสมถวิล - มีอยู่ 1-2 ราย รับกลับมาก็ แต่เขา weak ด้านจิตใจมาทำงานทำ เอาลูกไปให้ครอบครัวเลี้ยง ที่พลาดอีกมี 2-3 ราย จะคล้าย ๆ เดิม แต่เราจะไม่โทษสังคมแล้วเป็นที่ตัวเขา
- ผู้วิจัย - มีการติดตามผลเป็นระยะเวลาานเท่าใด
- คุณสมถวิล - อยู่ 1-2 ปีเป็นอย่างน้อย
- ผู้วิจัย - มีในกรณีที่เมื่อกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวแล้วไม่ประสบผลสำเร็จบ้างไหมคะ
- คุณสมถวิล - มีค่ะ บางที่เป็นลักษณะที่เฉพาะของเขา และความคาดหวังของครอบครัว เช่น ประสบภาวะทางเศรษฐกิจ และยังต้องเลี้ยงดูลูกและหลานอีก หรือปากขาที่บ้าน แต่ก็ต้องบอกให้เขามั่นคง กล้าหาญ ยอมรับจึงมีการสร้างกระบวนการเตรียมพร้อมเขาโดยการมีกิจกรรมให้เขาออกมาพบกับคนตรงนี้ก่อน มีสังคมข้างนอกคือ ปฏิบัติธรรม จะมีคนถามอย่างตรงไปตรงมาเขาก็จะเตรียมพร้อมในการที่จะอยู่กับวิถีชีวิตในชุมชน
- ผู้วิจัย - ผู้ที่ออกไปแล้วประสบผลสำเร็จในการอยู่ร่วมกับสังคมมีประมาณเท่าใดคะ
- คุณสมถวิล - ส่วนใหญ่ที่อยู่ไม่ได้ไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ มักจะเป็นจาก จิต ประสาท ปัญหาครอบครัว สังคม
- ผู้วิจัย - คิดว่าการทำงานของบ้านสายสัมพันธ์นี้ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน
- คุณสมถวิล - อย่างน้อย 3 ข้อได้แน่นอน 1. แม่รอด ลูกรอด สุขภาพกายและจิตดี 2. แม่ไม่กลับไปผิดพลาดซ้ำ ค่อนข้างยากกำลังตามดูผลอยู่ เพราะยังอยู่ในช่วงที่ต้องตามผล (7 ปีที่ทำมา) 3. เด็กที่โตขึ้นอย่างไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว ก็ยังตามผลอยู่ เด็กที่สูงที่สุด 6 ขวบ พบว่า น่ารักและมีแนวโน้มที่จะโตขึ้นอย่างที่จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคม
- ผู้วิจัย - จากการทำงานตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบันนี้บ้านสายสัมพันธ์ประสบความสำเร็จคิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์
- คุณสมถวิล - ในแง่ของเป้าหมาย 3 ข้อ ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ เพราะเด็กมีโอกาสอยู่กับครอบครัวที่แท้จริง
- ผู้วิจัย - จากการทำงานในบ้านสายสัมพันธ์นี้ คุณสมถวิลคิดว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
- คุณสมถวิล - ความเข้าใจตัวเอง ความเข้าใจคนอื่น การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในต่างชั้น ต่างวรรณะ ต่างวาระ ต่างสถานที่ เขาเป็นครูของเราทุกคน

- ผู้วิจัย - ด้านค่าใช้จ่ายภายในบ้านสายสัมพันธ์ได้รับทุนสนับสนุนจากที่ใดบ้างคะ
- คุณสมถวิล - ปัจจุบันนี้ทุนส่วนใหญ่ได้จากกรมประชาสงเคราะห์ จากมูลนิธิโรงพยาบาลเด็ก กองทุนเสถียรธรรมและจากเงินบริจาคทั่วไป 4 ยอดค่ะ ในช่วงปีที่ 4 ของการทำงานมูลนิธิโรงพยาบาลเด็กเข้ามาเต็มตัวเป็นองค์กรหลัก ดูแลและสนับสนุนเงินทุนโดยได้รับการช่วยเหลือจาก อาจารย์ จักรพันธ์ โปษยกฤษย์ เขียนภาพ ส.ค.ส. ให้ทางโรงพยาบาลเด็กจำหน่าย เป็น 5 ภาพ เดิมมี 4 ภาพ รายได้ส่วนหนึ่งมาที่เสถียรธรรมสถาน กองทุนเสถียรธรรม ให้เรื่องบ้าน สร้างให้ ซ่อมแซม ธรรมชาติบำบัด นิเวศน์บำบัด ชุมชน อาชีวะบำบัด จิต บำบัดคือเรา (เจ้าหน้าที่ในโครงการบ้านสายสัมพันธ์)
- ผู้วิจัย - คุณสมถวิลคิดว่าผู้เข้ามาใช้บริการที่นี่ได้รับอะไรออกไปบ้าง
- คุณสมถวิล - ไม่ใช่ได้แต่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่ต่อเนื่องคือวิถีชีวิต ทรัพยากรในบุคคลมีวิธีการอย่างไรที่จะหยิบมาใช้ในสังคม 2 . คือรู้ว่าจะต้องดูแลตนเองอย่างไร ในแต่ละปี เราจะมีกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในทุกโครงการ วันที่ 25 มกราคม ทุกคนจะมาร่วมงาน พบปะกันจะให้พี่ ๆ ที่ออกไปแล้วเล่าเรื่องโลกภายนอกให้ ฟัง เราต้องเผชิญอะไรบ้างและเราต้องวางตัวอย่างไรให้งดงาม

ภาคผนวก ง

รูปภาพสถานที่ในการทำงานวิจัย

'สะพานแห่งสติ'

ความร่มรื่น ในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

‘จริงมศ’กาลา’

บริเวณทางเดิน

ภายในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

ที่พักสำหรับผู้เข้าชมปฏิบัติธรรม ในโครงการของสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

แม่ชีกันสนีย์ เสถียรสุตา

กันผู้จ่อมทำบุญ ในงานสำคัญทางพระพุทธศาสนา

แม่ชีตันสปีช์ เสถียรสุด

นำสมาธิในชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการบ้านสายสัมพันธ์

‘เดินเล่นอย่างมีสติ’

ภายในบริเวณ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดศิรินทรชัยารามนิมิต

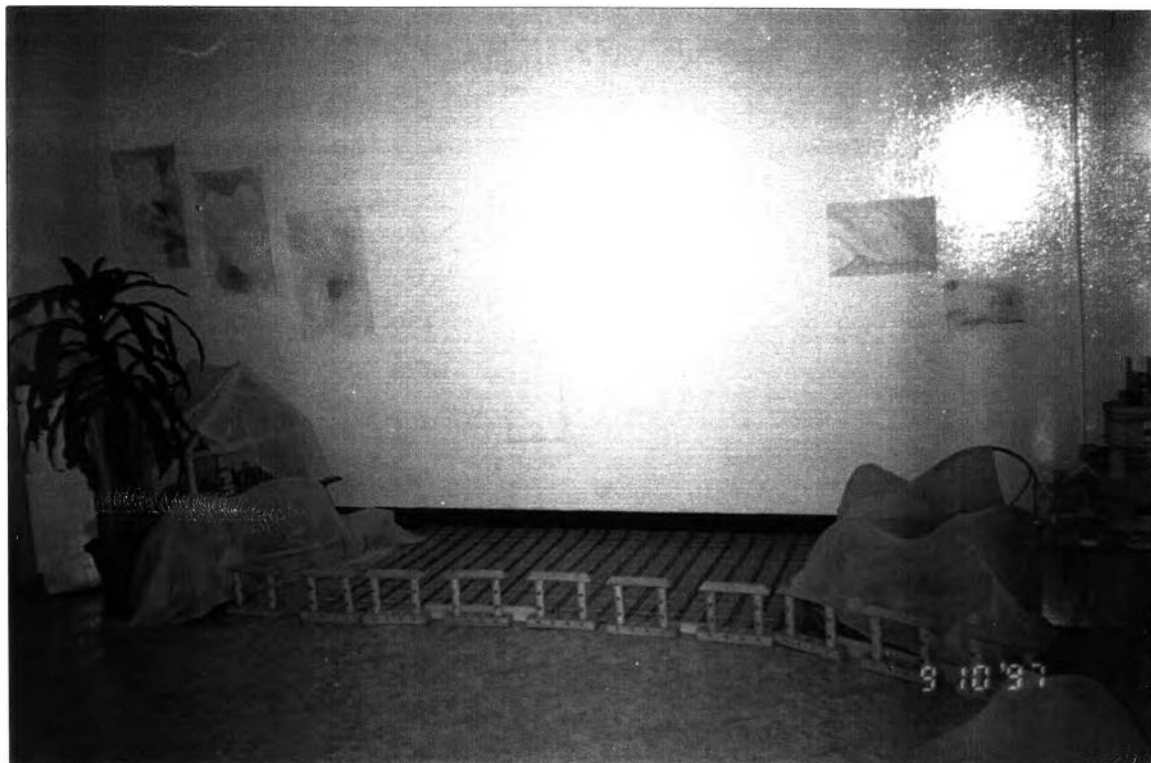

พระพุทธรูป ประจำทุกห้องเจียน

ศูนย์มีแผนาดีกก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

ที่นอนสำหรับการนอนกลางวันของ เจริญ

มุมของเล่นในห้องเรียน

มุมที่จัดขึ้น สำหรับให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ ในกิจวัตรเหลือตนเองโดยการล้างแก้วนม

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวเก็จนภา วัชระคุปต์ เกิดวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2510 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูสวนดุสิต ในปีการศึกษา 2531 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2538

